

SLOVENSKI JADRAN

LETO I, ŠTEV. 12

Koper, petek 21. marca 1952

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

SANTIN DAJE IZJAVE ZA TISTE ki ne morejo preveriti njegovih laži

Histerična iredentistična gonja, ki jo v zadnjih dneh vodi združena italijanska reakcija ob podpori italijanske vlade v Trstu in po Italiji proti delovnim ljudem istrskega okrožja in proti Jugoslaviji, je naletela na ogorčen odmev med slovenskim, italijanskim in hrvatskim prebivalstvom Istrskega okrožja. V raznih krajih so bila protestna zborovanja, na katerih so delovni kolektivi tovarn in podjetij, zadrugniki in ostalo prebivalstvo odločno protestirali proti metodam, ki so jim znane že za časa fašizma in v brzojavkah zvezni vladi in tovarišu Edvardu Kardelju zahtevali, da se napravi takojšen konec nesramni gonji in izzivanjem.

»Zahtevamo takojšnjo prekinitev gonje žalitev in sovraštva«

V ponedeljek se je zbralo v tovarni ribjih konzerv Ampelea v Izoli nad 500 delavcev in nameščenecv, ki so odločno protestirali ob histerični gonji iredentističnih krogov v Trstu in Italiji proti delovnim ljudem Istrskega okrožja in njihovim revolucionarnim pridobitvam. Po končanem zborovanju so zbrani delavci poslali resolucijo ministru za zunanje zadeve vlade FLRJ Edvardu Kardelju, v kateri so zahtevali, da stori jugoslovanska vlada odločne korake proti gonji žalitev, laži in sovraštva, ki jo tržaški in italijanski iredentisti vodijo ob podpori italijanske vlade proti prebivalstvu Istrskega okrožja in proti Jugoslaviji.

V diskusiji je govoril tudi predsednik Okrožnega ljudskega odbora Julij Beltram, ki je pojasnil delavcem prave vzroke najnovejših napadov tržaških iredentistov, kominformistov in klerofašistov na jugoslovansko ceno STO. Dejal je, da bi le-ti oropali delovno ljudstvo jugoslovanske cene STO pridobitev ljudske revolucije in prikrili svojo reakcionarno politiko v Trstu in Italiji.

Val pojačane iredentistične gonje se začelja s pozitivnim predlogom Tita in negativnim odgovorom De Gasperi za rešitev trškega vprašanja. Namesto težnje za sporazumevanje med obema narodoma za ureditev še neurejenih vprašanj, oholo odbijanje vsakega poizkusa vzpostavitve dobrih sosednjih odnosov. Italija torej noče sporazuma.

Za ta iredentistični voz so vpregli tudi vero in cerkev, ki celo prednjači v sovražni propagandi. Skof Santin, znani fašistični hierarh, stoji na čelu in daje smer. Nihče si ne upa zapisati tako prozornih in gorostasnih laži, kakor jih beremo prav v njegovih izjavah. Primerjajte naše zborovanje z besedami tega zagrozenega sovražnika Jugoslavije in naše oblasti! Ni vredno izgubljati besed. Toda Santin ne daje izjav za nas, ampak za tiste, ki so daleč od možnosti, da preverijo te nesramne trditve.

Najbolj obsodbe vredno pa je, da imajo uradni predstavniki iredentizma, poznani fašistični veljaki podpora s strani uradnih predstavnikov v Trstu. Mi bomo imeli priliko pokazati, kdo so vodje tega iredentizma, kdo podpira in kakšnim ciljem služi že večkrat razkrita šovinistična organizacija CLN v Trstu.

Naši ljudje si s trdo bitko gradijo svoj lepši jutrišnji dan. Ne potrebujemo nobenih zagovornikov in kuratorjev. Sami smo se osvobodili, sami jih preganili z zemlje, ki so jo zatirali stotletja. Nimajo pravice govoriti v imenu tistih, ki so jim požigali hiše in jih zapirali v ječe. Da jih jezi, je

razumljivo, toda vsa njihova histerija in onemogli bes sta zaman, oni samo karakterizirajo njih same — je končal tovariš Beltram.

PREBIVALSTVO DEKANOV: »VASA HISTERICNA GONJA JE DOKAZ VASE PROPALOSTI IN PODLOSTI.«

V torek zvečer je bilo v Dekanih veliko protestno zborovanje proti nesramni gonji italijanskih iredentistov in kominformistov. Že pred začetkom zborovanja je dekanstvo prebivalstvo do kraja napolnilo dvorano ljudskega doma in se razgovarjalo o zadnjih dogodkih v Trstu, za katere je zvedelo po radiu. Dekanska godba je zaigrala tudi nekaj borbenih pesmi.

Po otvoritvenih besedah sekretarja osnovne organizacije SIAU Eugenia Valentica je spregovoril zborovalec član okrajnega komiteja KP Stane Furlani. V svojem govoru je poudaril, da se je sedaj v svoji gonji proti Istrskemu okrožju in Jugoslaviji ponovno združila vsa italijanska reakcija od Vatikana do kominformistov. Namen te gonje je rušiti bratstvo in enotnost Slovencev, Hrvatov in Italijanov in z nesramnimi lažmi preobračati dejansko stanje na tem področju. To politiko podpira tudi italijanska vlada, kateri je Jugoslavija šestokrat predlagala vzpostavitev zmernih odnosov samo zato, da se ohrani mir na tem delu Evrope in s tem tudi mir v svetu.

Tovariš Furlani je zatem razkrinkal hujšakaško politiko škofa Santina, ki je s svojim pismom v New York hotel lažno prikazati dejansko stanje v jugoslovanski ceni Trsta in vplivati na ameriško javno mnenje. Da se je poslužil zato prav Amerike, je jasno, kajti italijanskemu ljudstvu, ki so mu razmere dobro znane, bi težko mogel natveziti tako gorostasne laži. Jasno je tudi, zakaj se je italijanska vlada prav v tem trenutku odločila podpirati in podpirati to gonjo. V Italiji se namreč bližajo volitve in italijansko javno mnenje je pač treba odvračati od perečih problemov in težav, ki vladajo v notranjosti ter ga usmeriti v iredentistično gonjo, kjer bi ljudstvo pozabilo na socialno bedo, izkoriščevanje in brezposelnost.

Ob zaključku je tovariš Furlani poudaril, da danes istrsko ljudstvo na protestnih zborovanjih zahteva, da vlada FLRJ energično protestira v Rimu in pri OZN, da se z vsem tem izzivanjem enkrat za vselej preneha. Po govoru, ki so ga Dekančani sprejeli z odobravanjem, so prečitali protestno brzojavko, poslano ministrstvu za zunanje zadeve FLRJ, v kateri pra-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Tovarišu Edvardu Kardelju, zunanjemu ministru FLRJ v Beogradu.

Delovni kolektiv ex Ampelea Izola v Izoli, zbran na zborovanju ob navzočnosti 507 delavcev in delavk, ostro protestira proti histerični gonji tržaške iredente proti ljudstvu Istrskega okrožja in njegovi oblasti. Ugotavlja, da se sovražna propaganda klevet in laži stopnjuje po pozitivnem predlogu Jugoslavije in odklonilnem odgovoru predsednika italijanske vlade za rešitev tržaškega vprašanja.

Socialistična Jugoslavija pod vodstvom tovariša Tita je ponovno iskala možnost rešitve vprašanja Trsta v interesu izboljšanja odnosov Italije do Jugoslavije in v interesu miru v svetu. Italijanska vlada sistematično odklanja vsak predlog za odstranitev ovir sporazuma. Ona noče sporazuma, ampak poizkuša izsiliti imperialistično rešitev Trsta, ki ne rešuje, ampak zaostrojuje in komplicira odnose med obema državama.

Val sovraštva in histerije prihaja s strani iredentistične organizacije CLN, ki jo moralno in materialno podpira vladni krog Italije in moskovske agenture informbiroja v Trstu. Ton vsej tej klevetniški gonji pa daje škof Santin, znan šovinist in zagrozen sovražnik Slovencev. V njegovih lažnih izjavah se izraža divji gnev do pridobitev osvobodilne borbe, zato žalijo čut poštenosti in resnosti vsakega poštenega človeka v Istrskem okrožju.

Namen pojačane gonje je tudi zakriti lastna zlodejstva, zakriti preganjanje Slovencev v Trstu in Italiji, ki se izvaja s tem, da se slovenske otroke z obcesnimi napadi in pretepanjem ustrahuje, da ne bi posečali šole v materinem jeziku, zakriti dejstvo, da v predstavniških telesih, kot je conski svet, sploh ni nobenega zastopnika Slovencev, da se v Slovenski Benečiji ubijajo zavedni sinovi naroda samo zato, ker govorijo in širijo svoj materin slovenski jezik, da o drugih nasiljih sploh ne govorimo; da se v Trstu izvaja najhujša denacionalizacija Slo-

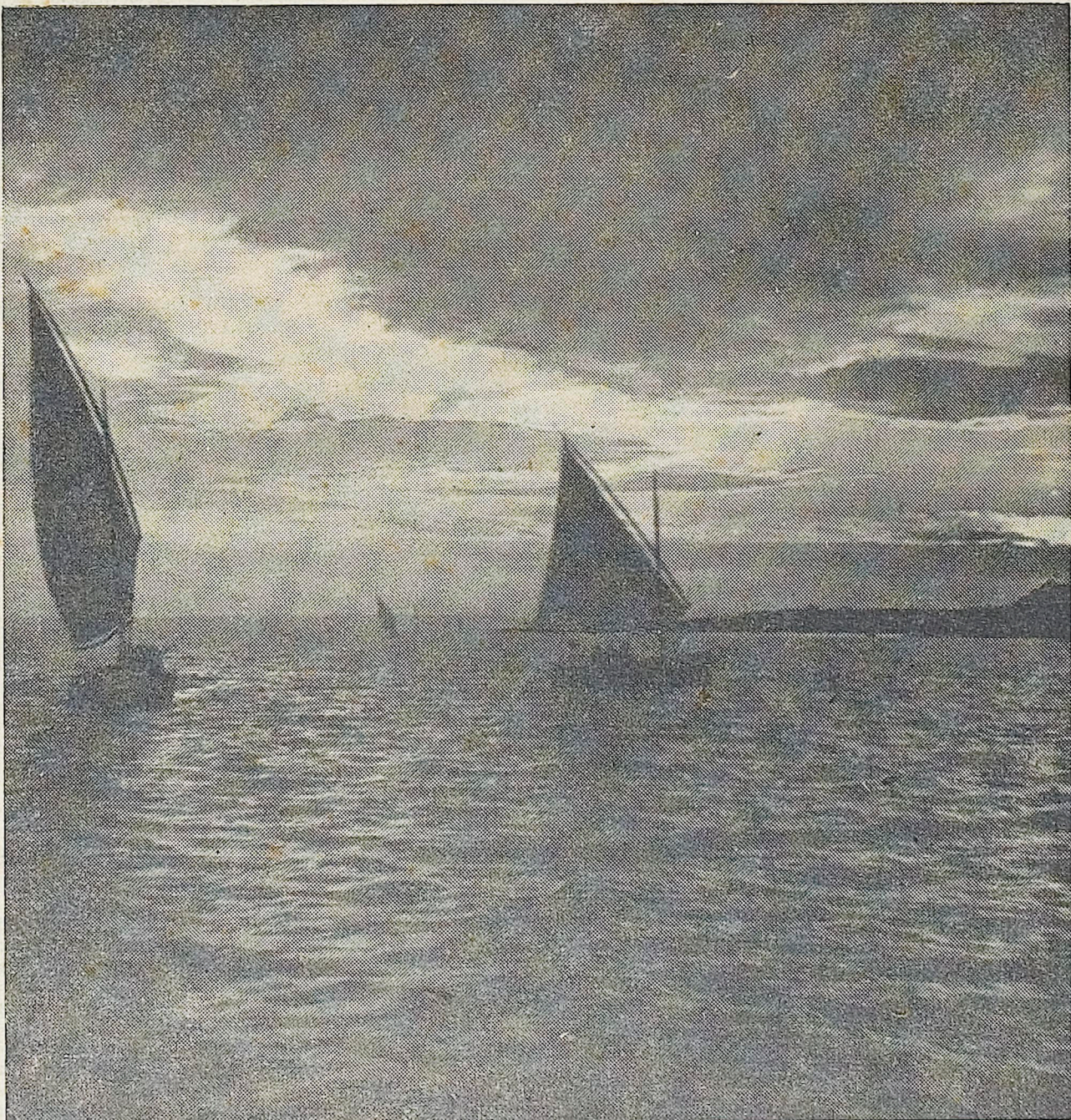
vencev vseh časov s tem, da se slovenske kmete potiska iz obale na kras, za kar se koristi Maršalova pomoč, da se Slovincem ne dajejo obrtna dovoljenja za izvajanje svojega poklica, da veljajo marsikateri fašistični zakoni, ki jim je osnova zatiranje slovenskega življa.

Nadalje napadati ljudsko oblast ob priliki predvolilne propagande pomeni orientirati javno mnenje na problem, ki ne obstaja in ki se Italiji ne tiče, namesto razpravljati o problemih, ki tarejo prebivalstvo južne Italije, kjer se pripravljajo volitve, in zato, da se stalno razpihuje rašno sovraštvo proti narodom Jugoslavije s ciljem, da se zaostrijo odnosi med sosednjima narodoma.

Mi delavci in delavke, tovariši ministri, tovarne ex Ampelea, ki gradimo novo socialistično družbo, družbo bratske skupnosti in boljšega življenja, mi, ki smo se borili za svobodo in socializem, nočemo takih zaščitnikov, ki so naše ljudstvo zapirali in se v slavnih dneh osvobodilne vojne borili proti nam. Za nas delavce je velika žalitev in sramota, da se dovoljuje raznim fašističnim veljakom, ki so nekdanji vihteli bič nad nami, da govorijo v našem imenu. Mi nimamo nič skupnega z njimi, ker so naši veliki sovražniki. Zali nas tudi to, da uradni predstavniki v Trstu dajejo priznanje in podporo kolovodjem in organizatorjem kriminalnih podvigov v našem okrožju, kar smo že imeli priliko dokazati.

Tovariš Kardelj! Mi Istrani Slovenci, Italijani in Hrvati smo se borili pod zastavo tovariša Tita za socialistično Jugoslavijo in zmagali v tej borbi. Pod to zastavo in za te cilje se borimo tudi danes. Prosimo, da podvzamete korake na merodajnih mestih, da se nesramno izzivanje, klevetanje in žalitve, ki nas ovirajo pri našem vsakdanjem delu, prenehajo, ker ne koristijo ničesar. To bo tudi prispevek k utrditvi miru na tem področju.

Delovni kolektiv ex Ampelea.

POOSTRENA GONJA IREDENTISTOV IN KOMINFORMISTOV

Italijanski iredentisti v Trstu in njihov bratci kominformisti so po jugoslovanskem predlogu o rešitvi tržaškega vprašanja načeli novo protijugoslovansko obrekovalno kampanjo. Vsak dan objavljajo v svojem tisku nove izmišljotine in o položaju v coni B in v Jugoslaviji. V zadnjih dneh se je ta kampanja še poostрила in so javno prevzeli njeno vodstvo kolovodje tržaškega fašizma, iredentizma in kominformizma.

Po pozivu kominformistov, naj se vsi Italijani ne glede na njihovo politično pripadnost — to je od fašistov do kominformistov — združijo v protijugoslovanski kampanji, so italijanski iredentisti in fašisti v Trstu začeli priprave za protijugoslovansko manifestacijo, ki bo 20. t. m. v Trstu. Vse te priprave in manifestacija bo vodil tržaški demokrščanski župan Bartoli.

V zvezi s to protijugoslovansko kampanjo se je prvi oglašil tržaški fašistični škof Sanbin, ki je poslal amerišnemu kardinalu Spellmanu lažno brzojavko o »nezaslišanem preganjanju vere in vernikov v coni B«. Isti škof je dal pretekli teden nekaj izjav italijanskemu radiu, v katerih se izraža vse sovraštvo, ki ga goji Sanbin proti Slovincem in proti Jugoslaviji. V svojih izjavah sicer poudarja, da ne namerava uganjati politike, pri vsem tem pa si ne more kaj, da se ne bi zavzel za »svoje italijanske brate, ki jih preganjajo tuji«.

Da bi bila gonja proti Jugoslaviji in proti jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja popolna, se niso seveda pozabili oglašiti tudi razni italijanski poslanci v Rimu. Poslanca Bartole in Tanasco, ki predstavljata v rimskem parlamentu najbolj strupeno protijugoslovansko skupino, sta skupno z nekaterimi drugimi poslanci obiskala De Gasperija in mu predala v imenu istr-

skega CLN v Trstu memorandum o »položaju v coni B«. Skoraj istočasno pa so predstavniki istrskega fašističnega CLN v Trstu predali poveljniku anglo-ameriškega področja generalu Wintertonu spomenico, ki naj bi utemeljevala njihove laži o preganjanju Italijanov v Istri.

Toda to ni še vse. Pri vsej te lažnivi kampanji tudi tržaški kominformisti nočejo zamuditi vlaka. Zato so v svoji zadnji številki »Laborator« napisali uvodnik, v katerem pozivajo vse italijanske iredentiste in fašiste v Trstu, naj se jim pridružijo v kampanji proti Jugoslaviji in naj sprejmejo njihove predloge glede cone B. Kominformisti, ki v Italiji odkrito zahtevajo priključitev celotnega Tržaškega ozemlja k Italiji, v Trstu pa hočejo guvernerja, pravijo, da je tristranska nota neveljavna in naj zato skupno zahtevajo imenovanje guvernerja, nato pa priključitev celotnega Tržaškega ozemlja k Italiji, kot je to izjavil njihov kolovodja Vidali. V istem listu očitajo iredentistom, da niso protestirali pri ZVU, ko jim je ta prepovedala lepljenje protijugoslovanskih lepakov in postavitev zvočnikov pred gledališče Verdi, kjer naj bi imeli iredentisti in fašisti protijugoslovansko manifestacijo.

Kakor vidimo, tržaške kominformiste zelo skrbi, kako se bo končala fašistično iredentistična kampanja pri Jugoslaviji in jugoslovanski coni Tržaškega ozemlja.

Zakaj vse to, bi se kdo vprašal. Zato ker se tako prvi kot drugi bojijo, da bi prišlo do zadovoljive rešitve tržaškega vprašanja, kakor ga je predlagala Jugoslavija. Po drugi strani pa se bližajo volitve v Trstu. Fašisto-iredentisti in kominformisti, bi si hoteli na vsak način pridobiti tistih deset tisoč in več glasov istrskih ezulov, ki so se vselili v Trstu.

NAD 4.770.000 LIR ZA PRIZADETE PRIMORSKE KRAJE

Do konca preteklega tedna so na angleško-ameriškem področju Tržaškega ozemlja nabrali 4.773.687 lir pri-

pozivom demokratičnih organizacij in predvsem Podpornega društva, ki je prevzelo patronat nad zbiranjem pomoči.

Pod okriljem Podpornega društva so nabrali za 3.293.627 lir vrednosti v denarju in blagu. Bivši partizanski borci so darovali 950.000 lir, prebivalstvo slovenskih občin Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor pa skupno v denarju in blagu 530.060 lir. V vseh slovenskih osnovnih in srednjih šolah v Trstu in okolici se je pretekli teden začela med dijake nabiralna akcija za pomoč Tolminski. Akcija se je zaključila 20. t. m.

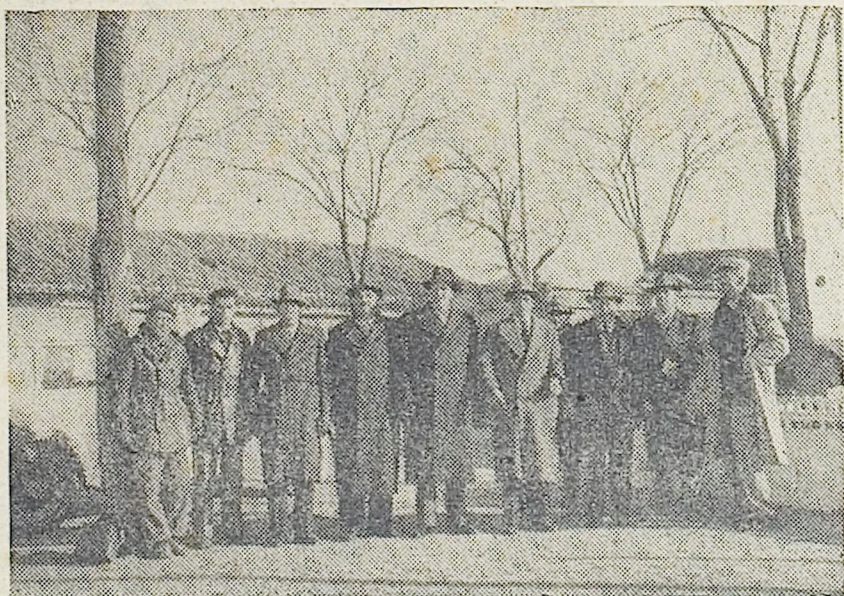
Preteklo soboto je odpotovala iz anglo-ameriške cone v Tolmin delegacija slovenskih občin Devin-Nabrežina, Zgonik in Repentabor. Delegacijo so vodili trije slovenski župani in je spremljala tovorni avtomobil poln blaga za pomoč prizadetim krajem. V razgovoru s prizadetim prebivalstvom so se predstavniki tržaških slovenskih občin seznanili s škodo in posledicami, ki so jih Tolminci utrpeli zaradi snežnih plazov. V soboto popoldne in v nedeljo so si ogledali prizadete kraje, med njimi tudi vas Borjano.

Delavci jeseniške železarnice so poslali delavcem tržaške železarnice ILVA zahvalno pismo, v katerem pravijo: »Zahvaljujemo se vam za izraze globokega sočustvovanja z onimi družinami članov našega delovnega kolektiva, ki so se ponesrečili ob zadnjih vremenskih nepravilnostih.«

Nabiranje blaga za prizadeto Primorsko.

spevkov za pomoč prizadetemu prebivalstvu na Tolminskem in v Slovenski Benečiji. Vse slovensko prebivalstvo Trsta in okolice se je odzvalo

Predstavniki slovenskih občin Nabrežina, Zgonik in Repentabor, ki so obiskali prizadete kraje na Tolminskem.

OD TRIGLAVA DO JADRANA

IZ SLOVENSKE ISTRE

ZADRUGE KOPRSKEGA OKRAJA BODO IZVOZILE LETOS ZA 60 MILIJONOV DEVIZNIH DINARJEV PRIDELKOV

Na izrednem običnem zboru Okrajne zveze kmetijskih zadrug, ki je bila pred dnevi v Kopru, so se delegati iz vseh splošnih in kmečkih delovnih zadrug pomenili o odkupu in prodaji kmetijskih pridelkov.

Med drugim so sprejeli naslednje sklepe: Zadruga koprškega okrožja bodo letos izvozile v inozemstvo sadja in zelenjave v vrednosti 60 milijonov deviznih dinarjev, s čemer bodo krile stroške za nakup umetnih gnojil in strojev za meha-

nizacijo kmetijstva. Zadruga bodo nastopale na tržiščih enotno preko zadrugskega podjetja »Fruktus«.

Zadružniki morajo stremeti za čim boljše kvaliteto oddanih pridelkov. Podjetje »Fruktus« jih bo oskrbelo s potrebno embalažo, da bo odpadlo prelaganje. Okrajna zveza bo postavila posebno komisijo, ki bo določila razpon cen pridelkov različnih kvalitete. Kmetje bodo prejeli istrški denar za svoje proizvode na podlagi plasmana.

SV. PETER. — V nedeljo je imela kmetijska zadruga v Sv. Petru redni letni obični zbor, ki je tako glede udeležbe, kakor glede reševanja splošnih problemov dobro uspel. Potrebnost pa je omeniti, da se zadružniki nekega posebno perečega problema, ki zadeva ves okoliš Sv. Peter, Novo vas, Krkavče in Padno, kar nikakor niso upali lotiti. V mislih imam dvorano za kulturne prireditve, kinopredstave in podobno.

Nedeljo za nedeljo gledajo vaščani, kako mladina hiti v druge vasi v kino, gledališče, na ples itd. in se sprašujejo, zakaj ni vseh teh stvari tudi pri njih doma. No seveda stvar je jasna, začetje je treba z delom, pomagati z vsemi silami in se neozirati na nekatere starokopitneže, ki se jim zdi graditev dvorane nepo-

trebna stvar. Mladina jih je že zdavnaj prehitela in tudi vsi razsodni ljudje so potegnili z njo. Torej, letos mora biti kulturni dom pod streho, za nameček pa si bomo uredili še športno igrišče. Avgust Gorkovič.

Pred kratkim se je končal na Rakeku trimesečni kuharski tečaj, ki se ga je udeležilo 28 žena in deklet. Na tečaju se niso učile samo kuhanja, ampak so imele tudi predavanja z raznih področij družbenega življenja. Ob zaključku so odprli tudi razstavo kuharskih izdelkov.

IZ SLOVENSKEGA

SOSKA DOLINA IMA SVOJEVRSTNO PODNEBJE

Soska dolina je sorazmerno kratka in vendar je v njej podnebje zelo različno: od Nove Gorice do Trente lahko ugotovimo velike razlike. Tako n. pr. okrog Nove Gorice (tudi ob železniški progi) cvetijo fandeljni, 15 km dalje, ob

Kamalu, pa kmetje obrezujejo vinsko trto v zadnjem snegu, ki kopni. Pri Bovcu (60 km od Nove Gorice) lahko vidimo, kako hodijo ljudje skozi snežne tunele na dvorišče. Zdjaj bi človek pričakoval, da bo Trenta, ki je že pod mogočnim Triglavom, še bolj v snegu, toda to ne drži. V Trenti je snega veliko manj kot v Bovcu.

SRPENICA. — Zdaj je nastopila odjuga, sneg drsi s streh in pripetli se sem pa tja kaka ne-seča. Tako se je pripetila tudi -l. t. m. na Srpenici. Sneg s streh je zasul 4-letno deklico. K sreči je to videl sosed, ki je poklical še ostale in s skupnimi močmi so otroka odkopali. Rečica je bila že vsa modra v obraz in se je skoraj začela. Hudihi poškodb ni dobila, le nekaj prask na obrazu in rokah.

plebiscitarno daruje za prizadete brate v domovini.

V Doberdobu so karabinerji, ki se zelo pogosto vmešavajo v zadeve slovenske dejavnosti, prepovedali nabiralno akcijo za pomoč Tolminski z izgovorom, da osebe, ki pobirajo prispevke nimajo dovoljenja od goriške kvesture. To so storili zato, da bi ovirali uspeh pomoči, dasi vedo, da takega dovoljenja ni treba in da zadostuje nabiralna pošta organizacije, ki pomoč organizira.

IZ SLOVENSKE GORIŠKE v Italiji

V Gorici in okolici so, kakor v vseh slovenskih krajih, začeli nabiralno akcijo za pomoč prizadeti Tolminski. Pokroviteljstvo nad zbiranjem pomoči je prevzela Zveza slovenskih prosvetnih društev v Italiji. Ta sporoča, da so do sedaj nabrali že skoraj za milijon lir vrednosti v denarju in blagu. Akcije, ki se še vedno nadaljuje, se udeležuje vse slovensko prebivalstvo, ki

IZ VILAVSKE

AJDOVSCINA. V nedeljo je bil pri nas popularni koncert Doma JLA iz Vipave. Sodelovala sta vojaška godba in pevski zbor tega doma. Na programu je bila uvertura iz Rossinijeve opere »Seviljski brivci« ter narodne in partizanske pesmi. Prireditev je lepo uspela in želimo, da bi nas člani Doma JLA še večkrat obiskali.

D. L.

ZBIRKA ZA PRIZADETO PREBIVALSTVO TOLMINSKE JE NARASLO NA 2.440.000 DINARJEV

Istrska banka v Kopru je prejela na tekoči račun za prizadete kraje Tolminske do zdaj že 2.440.000 din. Poleg tega so poslali v prizadete kraje živila in razno blago v vrednosti več milijonov dinarjev.

NEKAJ O PRODAJALKAH »EGIDE«

Prejeli smo nepodpisani dopis in čeprav redakcija načelno ne objavlja anonimnih prispevkov, ga bomo vendar priobčili, ker smo se osebno prepričali o resničnosti podatkov.

»V Kopru posluje že dalj časa moderno urejena in dobro založena trgovina »Egida« (bivša »Omnia«). Ze v Ljubljani sem mnogokrat slišal o tej lepi trgovini in kaj vse se dobi v njej, le za osebe so govorili, da ni tako kot bi moralo biti. O vsem tem sem si želel prepričati in ko sem dospel v Koper je bila moja prva pot v omenjeno trgovino.

Kar zadeva same trgovine moram priznati, da nisem bil razočaran, kar zadeva prodajalk pa tudi ne, saj mi je bilo dovolj jasno potrjeno to, kar sem o njih dotlej slišal. Prodajalke so sicer lepo »nastitmanek«, vendar njihova omika je na zelo nizki stopnji. Sprva sem mislil, da samo na mene gledajo tako zviška, pozneje pa so mi tudi moji znanci isto potrdili. Pravijo, da se zlasti »odlikujejo« v ljubezni do tovaršice iz Ankara in prodajalka pri škarjah in čipkah.

Razumljivo je, da zato mnogi kupci raje obiskujejo trgovine v Kalogariji, kjer so nameščenci prijaznejši in postrežljivejši.

PORTOROŽ. — Priprave na letošnjo turistično sezono. Letos se bo začela v Portorožu turistična sezona prej kakor lani. Saj tako kažejo priprave in tudi povpraševanje tujih gostov, predvsem Tržčanov. V hotelu Palace urejajo nove sobe, tako da bodo do konca maja lahko sprejeli okrog 350 gostov. Poleg tega pripravljajo luksuzno opremljeno trgovino domače obrti — »Doma« Ljubljana, moderno cvetličarno, foto servis, uredili bodo kopališče in parke, poskrbeli za razne športne in druge zabave itd. Ljudska oblast je v ta namen investirala velike vsote.

IZ KRASA

KOPRIVA NA KRASU. V nedeljo so bile volitve v občinski odbor OF, ki se jih je prebivalstvo soodstojno udeležilo. Novi občinski odbor OF bo imel svoj sedež v Dutovljah, kjer bo tudi sedež nove občine, v njem pa bodo imele svoje predstavnike vse pripadajoče vasi. Vzporedno z volitvami v OF odbor so izvedli tudi volitve v odbor Rdečega križa.

NOVA UREDBA O GIBANJU PREBIVALSTVA MED CONAMA A IN B STO IN FLRJ

Komandant Vojaške uprave jugoslovanske cone Trsta je izdal uredbo, v kateri so zajeti vsi predpisi o gibanju prebivalstva med jugoslovansko in anglo-ameriško cono STO, Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo in drugih držav.

Potovanje med jugoslovansko cono STO in FLRJ je dovoljeno prebivalcem jugoslovanske cone STO na osnovi osebne izkaznice in potnega dovoljenja, izdanega od Vojaške uprave JLA, prebivalcem FLRJ pa z osebno izkaznico in potnim dovoljenjem, izdanim od pristojnih organov v FLRJ.

Prehod čez demarkacijsko črto med jugoslovansko in anglo-ameriško cono STO se dovoljuje stalnim prebivalcem jugoslovanske in angloameriške cone STO z osebno izkaznico stalnega prebivalca ene in druge cone.

Potovanje stalnih prebivalcev jugoslovanske cone STO v inozemstvo je dovoljeno samo s potnim listom, izdanim od Vojaške uprave JLA.

V odredbi je tudi pregled stalnih mejnih prehodov med jugoslovansko, anglo-ameriško cono STO in FLRJ.

Razen okvirne uredbe so izšli tudi pravilniki, v katerih je natančneje predpisano izvajanje te odredbe.

Uredba stopi v veljavo 5 dni po objavi v Uradnem listu Vojaške uprave jugoslovanske cone STO.

Ne dovolimo, da bi govorili v našem imenu naši dočerajšnji tlačitelji

(Nadaljevanje s 1. strani)
vijo med drugim: »Naj bo vsem fašističnim izizvajem jasno, da smo se vedno pripravili ponoviti jim nauk, ki smo ga dali med narodnoosvobodilno vojno, če bodo stezali svoje kremplje po naši zemlji. Skupaj z jugoslovanskimi narodi smo se borili zoper fašistične okupatorje, skupaj smo zmagali in skupaj gradimo našo socialistično domovino. Ogorčeni zaradi nesramne iredentistične gonje, ki jo podpirajo in uprizarjajo italijanska vlada, Vatikan in kominformisti, zahtevamo najenergičnejšo intervencijo jugoslovanske vlade, da se napravi konec vsem lažem, klevetam in izizvajanjem.«

Ob zaključku so zborovalci stoje poslušali internacionalo, ki jo je zaigrala vaška godba.

PROTEST DELAVCEV PIRANSKE LADJEDELNICE

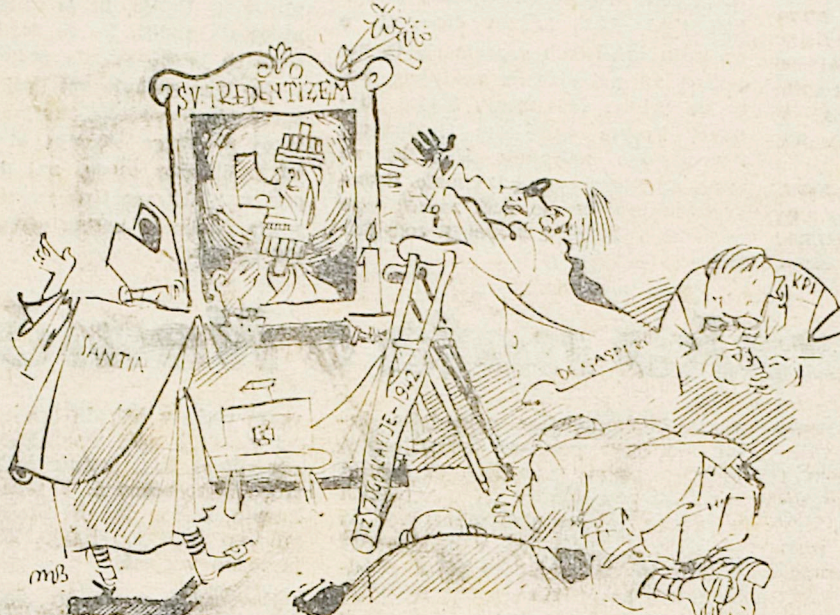
Na protestnem zborovanju v piranski ladjedelnici se je zbralo nad 100 delavcev, ki so ostro obsodili laži italijanskih iredentistov o naši coni in o Jugoslaviji.

Na zborovanju je govoril podpredsednik Istrskega okrožnega ljudskega odbora tovariš Gino Gobbo, ki je med drugim dejal, da je naše ljudstvo že pod Italijo dovolj trpelo in naj ga puste pri miru tam, kjer nimajo kaj iskati. Glede ciljev zadnje gonje proti Istrskemu okrožju in Jugoslaviji je rekel, da hoče italijanska vlada s tem hrupom odvrniti svoje volivce od težkih domačih problemov, da bi na ta način pri bližnjih volitvah zopet dobila njihove glasove.

ve. Eden vzrokov, da Italija odbija vse jugoslovanske predloge za sporazum, je tudi v tem, da se boji prodiranja resnice o Jugoslaviji med svoje ljudstvo, ki ga tlači brezposelnost in druge težave.

Z zborovanja so delavci poslali pismo zunanjemu ministru E. Kardelju,

Na protestnem zborovanju pri podjetju DELANGLADE v Kopru je govoril član okrožnega odbora razrednih sindikatov tov. Gregorovič, ki je obsodil voditelje držaškega in italijanskega šovinizma. O škofu Santinu je dejal, da si je že pod Mussolinijem zaslužil zlato medaljo za zasluge pri

v katerem zahtevajo, naj jugoslovanska vlada odločno protestira pri italijanski vladi, da takoj prenehajo z gnusnim blatenjem in klevetami.

uničevanju slovenskega življa in da zato nima nikake moralne pravice vti-kati se v zadeve ljudstva, ki ga je preganjal.

Delavci podjetja »Adria« v Kopru so poslali s protestnega zborovanja brzojavko zunanjemu ministru vlade FLRJ E. Kardelju, v kateri zahtevajo intervencijo pri italijanski vladi zaradi nesramne kampanje italijanskih iredentistov.

V Umagu se je zbralo na protestno zborovanje nad 400 članov delovnih kolektivov Boksit, Napredak, Vino-export ter raznih trgovskih in drugih podjetij. Namen nesramne gonje je zborovalcem pojasnil predsednik okrajnega ljudskega odbora tov. Medica, ki je dejal, da se italijanski reakcij ni treba prav nič vti-kati in govoriti o našem življenju. Samo mi imamo pravico, da svetu povemo, kako je pri nas. Gradili in delali bomo tako, kakor bomo sami hoteli. Ko je tovariš Medica citiral iz »Giornale di Trieste« nekatere stavke, kjer piše o »nevzdržnem položaju«, »preganjanju vere« in podobno, so se zborovalci ve- ro glas smejali.

V resoluciji, ki so jo poslali zunan- je političnemu odboru zvezne skup- ščine Jugoslavije, zahtevajo delavci Umaga od italijanske vlade, naj da Slovence, ki živijo v coni A, iste pravice in svobodo govora, kot jo uživajo ljudje v Istrskem okrožju in Jugoslaviji.

Podobna protestna zborovanja so bila tudi v Kaštelu, Kostanjici, Smar- jah, Bujah, Novem gradu, Brtonigli in drugih krajih.

Problem tovarne je tudi pomanjka- nje voznega parka in stara stavba, ki je sicer dovolj velika, toda ima zelo nerodno razvrščene prostore, tako da je v njej mnogo mrtve režije.

Kako se skušajo v tovarni osamo- svojiti na vseh področjih, pričajo tudi lastne mizarke, sodarske, mehanične in ključavničarske delavnice. Člani delovnega kolektiva so po večini sami domačini iz okolice Ajdovštine in so zelo navezani na svojo tovarno.

Od marca 1950, ko je prevzel de- lavski svet upravo tovarne v svoje roke, so precej napredovali. Skrb za tovarno je tesno povezana s skrbjo za delavce, ki imajo lastne stanovanjske provizije: tri stavbe z 12 družinski- mi stanovanji, eno s šestimi sobami za samce in še eno poslopje, kjer je včasih paševal direktor bivše tekstil- ne tovarne.

Tudi sindikalna podružnica tovarne je zelo aktivna in se posebno v kul- turnem življenju živahno udeležuje. S svojimi predstavami obiskujejo tu- di okoliške vasi. V tovarni pa imajo svojo dvorano za sestanke in razne prireditve, skupaj s kolektivom Tek- stilne tovarne pa SKD, ki prireja raz- ne igre. Prav posebno je aktivna mladinska organizacija tovarne, ki prednjači v vseh kulturnih in politi- čnih akcijah.

Trenutno se delovni kolektiv živah- no pripravlja na predstoječe volitve za delavski svet in upravni odbor to- varne. Vsi se zavedajo, da tovarno sami upravljajo, da je njihova last in zato se trudijo za njen razvoj po svo- jih najboljših močeh.

R. B.

Nova ureditev zaslužka delavcev in nameščencev

Izročanje uprave gospodarskih podjetij delavskim svetom in uprav- nim odborom zahteva tudi novo ureditev zaslužka delavcev in na- meščencev gospodarskih podjetij. Delavski svet in upravni odbor ne- posredno odločata o višini zaslužka članov delovnega kolektiva. V okvi- ru proporcev družbenega plana pla- nirajo podjetja samostojno svoj sklad plač, upoštevajoč normo za določeno minimalno izkoriščanje zmogljivosti podjetja. Zaslužek vsa- kega člana delovnega kolektiva se ravna po gospodarskem uspehu podjetja.

Glede na navedeno načelo in upo- števaajoč splošne koristi družbe in gospodarstva, je Vlada FLRJ izdala uredbo o razdelitvi sklada plač in o zaslužku delavcev in nameščen- cev gospodarskih podjetij, ki pri- naša vidne spremembe pri določa- nju zaslužka posameznih članov de- lovne kolektiva.

Med temeljnimi načeli nove ure- dbe zaslužka je treba predvsem omeniti:

1. Višina zaslužka se določi po tarifi, ki jo predpiše gospodarsko podjetje s posebnim pravilnikom (tarifni pravilnik). Tarifni pravil- nik sprejme delavski svet podjetja v soglasju z višjim sindikalnim or- ganom, ki ga določi centralni svet Zveze sindikatov Jugoslavije.

2. Višina zaslužka delavcev in uslužbencev je odvisna od izpolnit- ve nalog posameznikov ter od iz- polnitve samostojnega plana pod- jetja. Norme in druge načine pre- sojanja delovnega učinka določa podjetje samostojno.

3. Tarifne postavke, ki so dolo- čene s tarifnim pravilnikom podje- tja ne morejo biti nižje od predpi- sanih minimalnih tarifnih postavk. Predpisane minimalne tarifne po- stavke so:

a) za delavce: pri delih, za kate- ra je potrebna izobrazba visoko kvalificiranega delavca, 30 din na delovno uro; pri delih, za katera je potrebna izobrazba kvalificira- nega delavca, 26 din na delovno uro; pri delih, za katera je potre- bna izobrazba polkvalificiranega de- lavca, 23 din na delovno uro in pri delih nekvalificiranega delavca 20 dinarjev na uro;

b) za uslužbence pri delih, za ka- tera je potrebna višja strokovna izobrazba, 230 din na dan ali 6000 dinarjev mesečno; pri delih, za ka- tera je potrebna srednja strokovna izobrazba, 192 din na dan ali 5000 dinarjev mesečno; pri delih, za ka- tera je potrebna nižja strokovna izobrazba, 165 din na dan ali 4200 din mesečno in pri pomožnih delih 146 din na dan ali 3800 din mesečno.

V primeru, da nima podjetje v doseženem fondu plač sredstev niti za vsoto minimalnih tarifnih po-

stavk za delavce in uslužbence, ki so zaposleni v podjetju v pretekli obračunski dobi, krije država po- trebni znesek v tej višini.

4. Podjetje sme razdeliti samo dejansko doseženi sklad plač. Iz te- ga sklada se pred končnim obraču- navanjem izločijo in izplačajo v polnem znesku:

a) nagrade osebam, ki se v pod- jetju strokovno usposablajo tudi za potrebe podjetja;

b) hranarine za bivanje do se- dem dni;

c) odškodnine za letni dopust;

d) odškodnine za prevoz delavcev in uslužbencev na delo in z dela;

e) dnevnice za službena potova- nja in premestitve. Preostala sklada se razdelijo na zaslužke de- lavcev in uslužbencev in na druge dajatve, kot so: odškodnine za lo- čeno življenje od družine, odškod- nine za plačan dopust in terenski dodatek.

Podlaga za izračunavanje zaslu- žka delavcev in uslužbencev podje- tja pri razdeljevanju sredstev sklada plač, se dobi tako, da se dose- ženi delovni učinek oz. čas, prebit na delu, za vsakega posameznega delavca oz. uslužbenca obračuna po tarifni postavki, določeni s tarifnim pravilnikom za delovno mesto ali delo, ki ga opravlja.

5. Za nadurno delo ali delo na dan tedenskega počitka se tarifne postavke, določene v tarifnem pra- vilniku, zvišajo delavcem za 50% s pogojem, da je nadurno delo na- ročil pooblaščen organ. Za čezurno delo uslužbencev se tarifne postav- ke lahko povečajo za 50% s pogo- jem, da je upravni odbor podjetja ugotovil dejansko potrebo po na- durnem delu in dal nalog zanj. Ta nalog se ne nanaša na vodilne uslužbence.

Glede nočnega dela je določeno, da se za vsako uro, ki ni opravljena v redni izmeni, zvišajo tarifne postavke, določene v tarifnem pra- vilniku, za 12,5%.

6. Sklad plač se ob zaključku go- spodarskega leta obračuna. Delavci in uslužbenci podjetij, ki delajo končni obračun dohodkov po pre- teku poslovnega leta, sodelujejo pri končni razdelitvi sklada plač, če so bili na koncu dobe, za katero je bil napravljen obračun, v delovnem razmerju s podjetjem oz. če so bili to najmanj tri mesece.

Ob novi ureditvi zaslužka imajo organi delavske uprave v podjetju pravico odločati o načinu nagraje- vanja in o razdelitvi kolektivnega dohodka podjetja. S tem so dane vse materialne možnosti za uveljav- ljanje načela, da je zaslužek posa- meznika odvisen tako od zaslužka celotnega delovnega kolektiva, ka- kor od prizadevanja vsakega posa- meznega člana.

V tovarni likerjev in sadnih izdelkov

Pisali smo že o tem, da je Ajdov- ščina napravila v letih po osvobodit- vi v svojem razvoju velik korak na- prej. Ena največjih pridobitev je vse- kakor Tovarna za likerje in sadne iz- delke, ki je s svojimi izdelki pričela uspešno konkurirati celo tovrstnim inozemskim tovarnam. Naše bračle bo gotovo zanimalo, kako je pravzaprav s to tovarno in zato smo jo tudi ob- iskali. Radi so nam postregli z vsemi informacijami, pa tudi z najnovejšim likerjem, Mount Floper se mu pravi, ali po naše Gorska cvetlica.

Tovarna ima svoje prostore v sta- ri tekstilni tovarni, zgrajeni še za časa cesarja Franca Jožefa, ki so jo potem Italijani leta 1928 likvidirali in napravili v njej konjušnice. Tako je bilo stanje vse do osvoboditve.

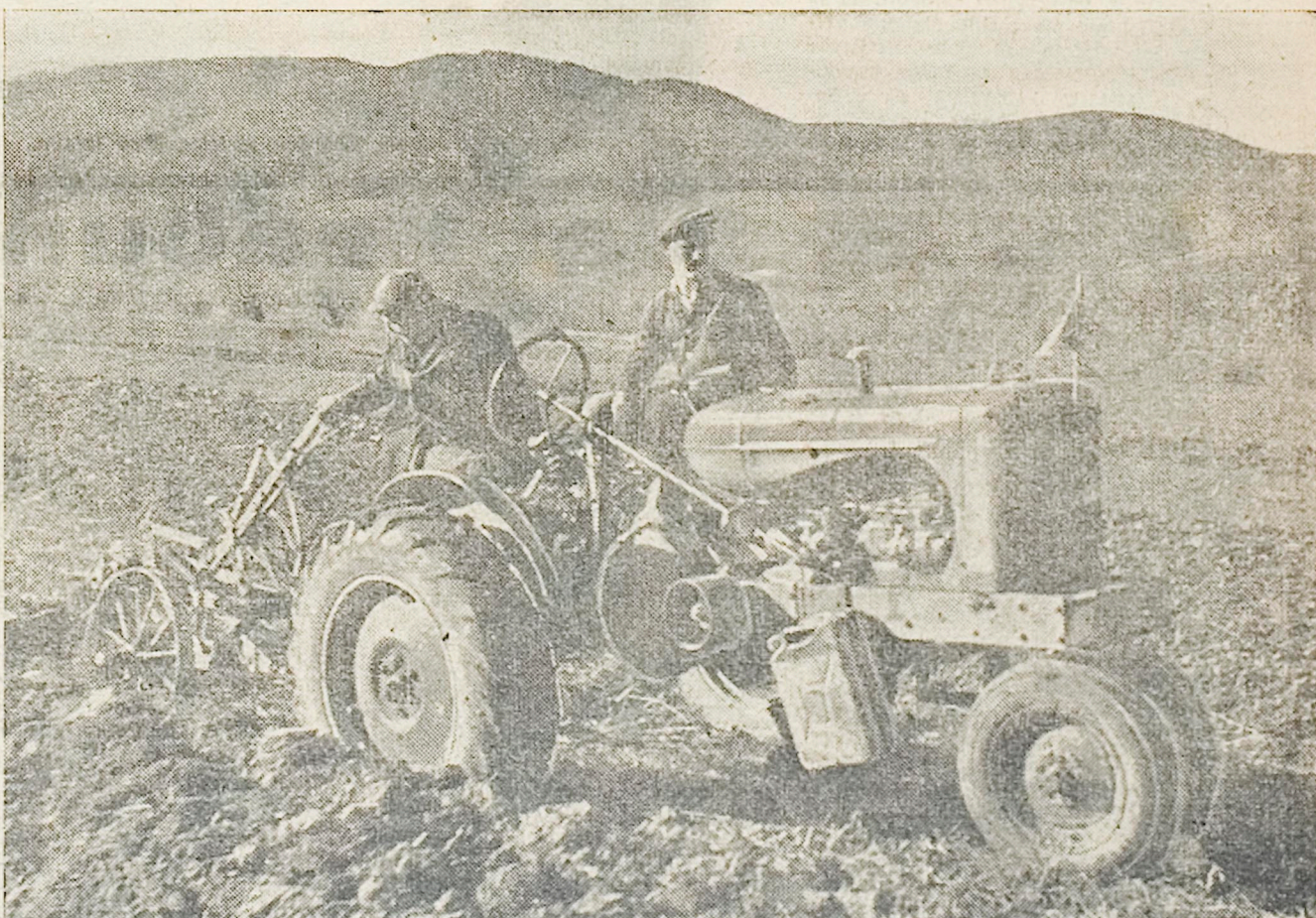
Leta 1945 so postavili malo večji kotel in začeli z žganjakuho. Pozneje se mu je pridružil še eden, ki so ga nekoč uporabljali Nemci kot brzopa- rilnik. To je bila osnova današnje tovarne, ki danes zaposluje 130 ljudi in se pri svojem delu poslužuje naj- modernejših naprav. Sprva so svoje izdelke dobavljali le najbližji okolici, sčasoma pa so začeli misliti na razši- ritev obrata. Leta 1946 so dobili ne- kaj strojev, seveda že rabljenih in ne posebno modernih. Dve leti pozneje so že začeli izdelovati v tovarni ra- zen žganja in sadnih sokov tudi raz- ne džeme, marmelade in kompote. Vsi ti izdelki, pakirani v lične zavoje, so kmalu zasloveli po vsej državi.

Istega leta je tovarna izpolnila svoj strojni park in začela s paste- riziranjem sadnih sokov in z izdelova- njem likerjev. Esence zanje so dobi- vali iz raznih krajev, zdaj pa so se osamosvojili tudi v tem pogledu, in sicer s strojem domačega izdelka Vi- ljem Kapelj iz Ljubljane. Likerji, ki jih tovarna izdeluje, so povsem ori- ginalni, napravljeni večinoma po na- črtih Lea Zelinka. Svoj ognjenik ozi- roma »mokra« krsi so doživeli lani na zagrebškem velesejmu, kjer so jih ze- lo upoštevali. Tam je tovarna raz- stavljala tudi druge svoje izdelke ter imela z njimi velik uspeh.

Posledica tega je bil tudi izvoz ma- linovega soka v Svico in Avstrijo; za pastereziranega pa se zanimajo pred- vsem ZDA. Inozemstvo se tudi pre- cej zanima za sadne pulpe.

Zdaj izdeluje tovarna šest vrst mer- kantilnih likerjev, rum, konjak, pet vrst žganja, razne džeme, marmela- de, kompote, povrtnino, paradižnikovo mezo ter sirupe in sadne sokove. V najnovejšem času pa je začela proiz- vajati še štiri likerske novitete. V kratkem bodo izdelovali tudi marme- lačo in džeme iz plemenitega sadja.

Svoje izdelke bodo razstavili na vseh mednarodnih velesejnih, na ka-

V nižinskih predelih, kjer je toplo sonce pobralo sneg, imajo že besedo traktorji in plugi.

Diskriminacija proti slovenski narodni manjšini v Italiji GROBA KRŠITEV MIROVNE POGODBE

S podpisom mirovne pogodbe je italijanska vlada prevzela nase številne obveznosti. Med temi je tudi spoštovanje in priznanje vseh narodnih manjšin, ki so po tej pogodbi prišle pod italijansko suverenost.

Kako italijanska vlada spoštuje te obveznosti?

Medtem ko je italijanska vlada priznala nekaj pravic francoski in nemški narodni manjšini, izvaja po drugi strani najbolj grobo diskriminacijsko politiko proti slovenski narodni manjšini, ki šteje več kot 80.000 članov. Jasno, da se ti diskriminacijski postopki izvajajo v največji meri prav na šolskem področju, kjer je raznarodovalna akcija dosegla tako stopnjo, da povzroča vedno večjo zaskrbljenost jugoslovanske vlade. Prav v zadnjih dneh je jugoslovanska vlada poslala v Rim novo noto, v kateri zahteva, da se preklicne nedavni ukaz o ukinitvi slovenske osnovne šole v Krminu ter naj se vprašanje šolskega pouka v osnovnih in srednjih šolah uredi v skladu z odredbami italijanske ustave in mirovne pogodbe z zakonom, oziroma posebnim statutom, ki bo v prvi vrsti zagotovil slovenski narodni manjšini pouk v materinem jeziku, nadalje, da se ustavi šolski slovenski učitelj, da se uredi vprašanje njihovega položaja, da se zagotovi potrebno število šolskih nadzorikov in jim da pravice, da sodelujejo v šolskih svetih, kot velja to za ostale narodne manjšine v Italiji.

Jugoslovanska nota je povzročila precejšnje razburjenje v odgovornih rimskih krogih, ki ne vedo, kaj bi odgovorili na dejstva, navedena v noti. Na vse mogoče načine skušajo izkrižati resnico o grobih kršitvah mirovne pogodbe, ki zavzemajo vedno večji obseg.

Rimska vlada ne more najmanj zanikati resnice, da od vseh 80.000 Slovencev, ki živijo v Italiji, imajo slovenske šole samo goriški Slovenci, medtem ko se v Beneški Sloveniji, Kanalski dolini in v Reziji vrši pouk samo v italijanščini.

Rimska vlada ne more niti najmanj zanikati, da je v 98 italijanskih šolah v Beneški Sloveniji nasilno vključevali 5000 slovenskih učencev, da tamkajšnji italijanski učitelji nastopajo z denarnimi kaznimi in klobutami proti učencem, ki si upajo spregovoriti v svojem materinem jeziku, da gradijo tamkaj vedno nove italijanske šole in vrtnice za nasilno potujčevanje slovenskega življa, da so v Beneški Sloveniji odpravili sleherno sled slovenske šole, ki je bila ustanovljena po vseh krajih za časa narodno osvobodilne borbe.

Rimska vlada ne more prav ničesar odgovoriti, najmanj pa zanikati, če resnice, da je bila slovenska osnovna šola v Krminu zaprta, da 150 slovenskih vasi nima slovenskega otroškega vrtnice, kaj šele slovenske osnovne ali srednje šole.

Rimska vlada ne more prav ničesar odgovoriti, najmanj pa zanikati, da je v Gorici pet slovenskih otroških vrtnic postavljenih pod pokroviteljstvo znane potujčevalne fašistične organizacije ITALIA REDENTA, da v Sovodnjah nočejo odpreti slovenskega otroškega vrtnice, češ da v bližini ni

italijanskih otrok ter da jim to onemogoča odprtje italijanskega vrtnice, medtem ko je znano, da obstaja v Oslavju šola samo za pet italijanskih otrok.

Rimska vlada ne more seveda ničesar odgovoriti ali pa zanikati, da so vrgli iz slovenskih srednjih šol v Gorici 52 dijakov, češ da so njihovi starši optirali za Italijo in morajo zaradi tega hoditi v italijanske šole, da se vrši stalen pritisk na otroke mešanih zakonov, na otroke, katerih starši so uslužbenci pri raznih ustanovah ali podjetjih itd.

To so dejstva, ki jih nihče ne more zanikati. Tak postopki, ki jih je slovenski narod poznal za časa fašizma, pomenijo najbolj grobo kršitev člena

15. mirovne pogodbe, ki daje Slovence v Italiji vse manjšinske pravice. Da ne govorimo o drugih kršitvah, ki se nanašajo na preganjanje oseb, ki so se borile za zavezniško stvar proti skupnemu sovražniku (proces proti partizanom v Luccii, proces proti beneški četni, ki ga pripravljajo v Benetkah itd.), dalje kršitev člena 17. o razpustu fašističnih organizacij (z vojaškim ali polvojaškim značajem, kot so na primer Movimento Sociale Italiano, Fronte dell'Uomo Qualunque, Associazione nazionale itd., ki ne samo da Slovence odvezemajo demokratske pravice, še več, zaradi njih so padle v Beneški Sloveniji celo žrtve).

Moskovska nota o Nemčiji

Sovjetska nota, ki jo je Kremelj predal zastopnikom zapadnih veleposlanikov v Moskvi 10. marca, predstavlja še vedno glavni predmet posvetovanj v zapadnih prestolnicah, ker zapadne velesile na to noto še niso odgovorile, temveč se hočejo na odgovor temeljito pripraviti.

Da preidemo k sami noti: Sovjeti predlagajo v svoji noti, naj bi Nemčija postala enotna država, iz katere bi se morale umakniti okupacijske sile najkasneje leto dni po miru. Nadalje predlaga Moskva, naj se pospeši ustanovitev vseevropske vlade, ki bi izražala voljo vsega nemškega prebivalstva. V sovjetskimi predlogih je govora tudi o tem, da bi se enotna Nemčija brezpartijsko morala zavezati, da ne bo stopila v nobeno vojaško zvezo, ki bi bila naperjena proti katerikoli državi, ki se je s svojimi oboroženimi silami borila v zadnji vojni proti Nemčiji. Glede bodočih meja Nemčije pravi Kremelj, naj bi bile tam, kakor so sklenile velesile že leta 1945 na konferenci v Potsdamu.

V sovjetski noti je govora tudi o svobodnih in državljanstvenih pravicah Nemcev. Gre celo tako daleč, da daje popolno državljanstvo pravico vsem pripadnikom bivših nemških nacističnih in oboroženih sil, razen vojninih zločincem. Kar pa je najbolj zanimivo v moskovski noti je to, da sovjetska vlada predlaga, naj bi bodoča enotna Nemčija imela toliko oboroženih sil kolikor ji je potrebno za njeno obrambo. Celotno dovoljuje vojno industrijo. Ob koncu predlaga Moskva, naj bi države, ki bodo sklenile mirovno pogodbo z Nemčijo, podprle njeno prošnjo za sprejem v Organizacijo združenih narodov.

Takoj v začetku so noto sprejeli v Parizu, Londonu in Washingtonu zelo rezervirano in niso hoteli izraziti svojega stališča, dokler se ne bodo dobila med seboj posvetovanja in izdelali načrt skupnega odgovora. Poudariti moramo, da je nota zelo skrbno in spretno sestavljena in se je na prvi pogled skoraj vsiljeval vtis, da Moskva iskreno želi mir in sodelovanje med narodi, ker je predlagala rešitev najbolj zapletenega in težkega vprašanja, kakršno je vprašanje mirovne pogodbe z Nemčijo. Pred-

govorijo seveda o neki vnamisljeni diskriminaciji v conj Ba. Toda kdo jim verjame. Vsem je znano, kakšne svobode uživajo Italijani v našem okrožju in v Jugoslaviji. Tukaj se doslej še noben Italijan ni raznarodil, kajti tukaj imajo Italijani ne samo svoje otroške vrtnice, ne samo svoje osnovne šole, temveč tudi popolne srednje in strokovne šole. Dalje jim je omogočeno, da s stipendijami lahko študirajo ne samo na jugoslovanskih visokih šolah, temveč tudi na italijanskih. Imajo sploh take možnosti, ki jih niti mati Italija, ki je tukaj vladala, ni mogla nuditi. To so dejstva, o katerih se lahko vsakdo prepriča. Prav sprito tega prihaja vse bolj do izraza ogorčenje Slovencev, Italijanov in Hrvatov Istrskega okrožja, ki zahtevajo od italijanske vlade, naj da Slovence v Italiji vse tiste pravice, ki jih imajo ljudje v našem okrožju in v Jugoslaviji.

NA KRATKO

V zapadno nemško prestolnico Bonn je te dni prišla anketa komisija Organizacije združenih narodov, ki ima namen proučiti možnosti svobodnih in demokratičnih volitev po vsej Nemčiji. Komisija je prišla v Nemčijo na temelju note Sovjetske zveze zapadnim velesilam o vzpostavitvi enotne Nemčije, toda dvomljivo je, če ji bodo Sovjeti dovolili vstop na njeno okupacijsko področje, da bi se komisija tam lahko prepričala, ali je res mogoče izvesti tajne in in svobodne volitve tudi v Vzhodni Nemčiji.

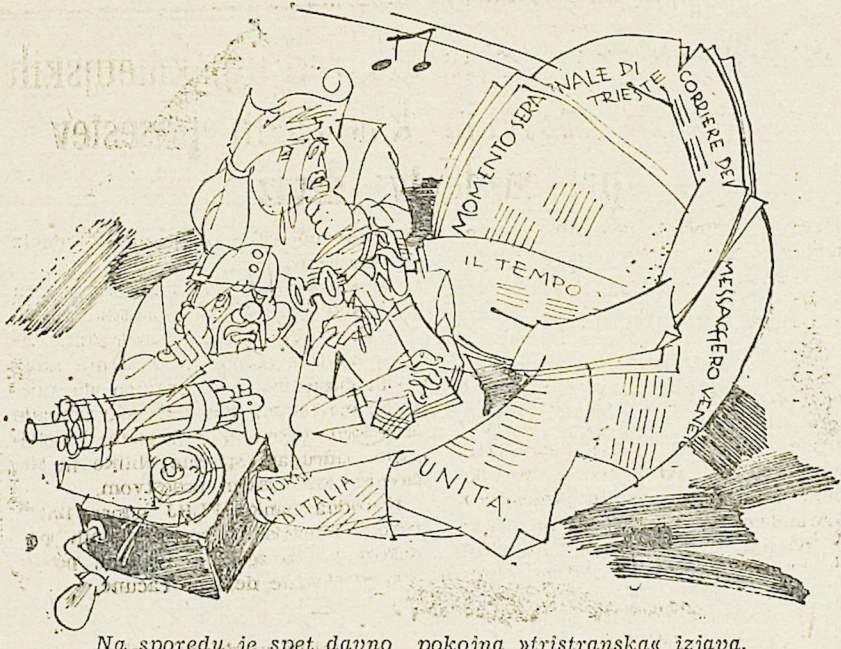
V Ameriki je izšla ta teden knjiga radijskega komentatorja Hilmana z naslovom »Predsednik, ki prikazuje Trumanove splošne poglede na mednarodna vprašanja in osvetljuje tudi njegove osebne poglede in odnosa«.

Knjiga je vzbudila v vsej Ameriki veliko zanimanje in številne komentarje, ker so v knjigi tudi razkritja o osebnosti predsednika Trumana, katerih ni bilo do zdaj navada objavljati, dokler je kak predsednik še na oblasti. Seveda je bila knjiga skoraj razgrajbljena a pisatelj je čez noč postal milijonar.

V Atenah pričakujejo, da bo sedanja Plastirasova vlada prisiljena odstopiti. Kralj Pavel je baje že naročil načelniku svojega tajništva, naj poizveduje pri predsedniku državnega sveta, ali bi bil pripravljen sestaviti začasno vlado, ki bi razpustila parlament in razpisala nove volitve. Vzrok padca Plastirasove vlade je spor zaradi reorganizacije grške vojske.

V Nuernbergu je bil v ponedeljek zelo blago sojen vojni zločinec Rademacher, bivši nacistični funkcionar za rasistično vprašanje. Dobil je namreč samo tri leta in pet mesecev ječe, čeprav je bil kriv za množično uničevanje Židov v raznih delih Evrope. Se je po dolgem je priznal, da je bil vna tekočemu o masakriranju 1500 Židov leta 1941 v Beogradu, kajpada on ni imel s tem masakarjem nič skupnega, čeprav mu je obtožnica očitala povrhu, da je sestavil načrt za deportacijo vseh evropskih preživelih Židov na otok Madagaskar, ki naj bi se uresničil po Hitlerjevi zmagi.

V maju bodo občinske volitve v srednji in južni Italiji, na katere se vse stranke mrzlično pripravljajo. Demokristjanska stranka, ki je na oblasti, se skuša sporazumeti z drugimi manjšimi strankami, zlasti z monarhisti, da bi preprečila zmago komunistov, nennijecev in morda tudi kakih drugih strank, ki se bo poskušala uveljaviti, zlasti v južni Italiji, kjer vladajo neznosne gospodarske in politične razmere.

Na sporedu je spet davno pokojna »tristranska« izjava.

Slabi računi

ge paganske kmete, da bodo postali pravi in pohlevni služabniki rimske cerke, ki je imela ključ do nebeškega kraljestva, kamor je po njihovem mnenju moral hočeš nočeš vsak, seveda le preko njenega hlevčka.

Prav tako bi moral danes vsak v Santinovo kraljestvo, vse eno ali hoče ali noče. In proti tistim, ki nočejo, klime sedaj Santin na pomoč ne več Rim, marveč Ameriko samo. Rim ima namreč pač samo blazev žegen, Amerika pa atomsko bombo — si misli Santin — zato bo najbolje potrkati tam. Poleg tega je pecej daleč in o »coni Ba« ve najbrže prav malo. Gotovo pa ne ve, da tam ni prav nobenega priganjaja kristjanov, da se tam celo za take čarobnjaške zadeve pravzaprav nihče ne zmeni, ker je mnogo drugega in resnejšega dela. Če pa hoče nekdo čas zapravljati po cerkvah, mu tega nihče ne krati. Maše se berejo in rešnejšega nabi-jajo, kot vedno. Nobenemu se ni skrivil las. Toda Amerika je tam preko morja in se verjetno za te

stvari ne zanima. Zato misli škof Santin, da ji bo lahko navtežiti, kako tam »komunisti« derejo žive ljudi, hudujoč se nad nemoralnostjo sveta, da mu ne hiti na pomoč, ne da bi bilo treba biti plat zvon.

Toda škof Santin se je verjetno v svoji spekulaciji zmotil. Najbrže se je preveč bavil z zgodovino svetega pisma stare zaveze in zgodovino svetnikov, namesto da bi malo pogledal tudi v zgodovino Amerike. Potem bi namreč najbrže vedel, da je Amerika nastala največ iz ljudi, ki so svoj čas bežali iz starega sveta ravno pred raznimi Santini, pred nasilniki, ki so jih hoteli na vsak način spraviti v svoje kraljestvo, izgovarjajoč se na nebeško kraljestvo. In ker je bilo že tedaj tam ljudem Santinovo kraljestvo tako zoprno, da zaradi tega niso hoteli ničesar slišati tudi o drugem, so bežali v neobljudeno Ameriko in tam trpeli vse vrste pomanjkanja, le da niso več videli santinskih odrešiteljev. Se danes je v Ameriki odpor proti ljudem takega kova ta-

ko močan, da rimska cerkev ni mogla nikdar priti do neke moči in političnega vpliva. Nikdar se ji ni posrečilo ustvariti svoje politične stranke, kakor sicer povsod v Evropi. In še sedaj, ko je Truman govoril, da bo postal iz razlogov, ki naj bi služili njegovi zunanji politiki, svojega poslanika v Vatikan, se je zgodilo, da mu je ta poslanik pobegnul in izjavil, da smatra, da je s tem napravil svojo državljansko dolžnost.

Torej iz vseh teh Santinovih čarovnij ne bo pravega kruha. Njegovo zgražanje nad politično nemoralno svetlo, zato, ker ta še ni napovedal vojne jugoslovanski coni STO, izgleda bolj smešno kot prepričljivo. Rodil se je pač malo prepozno in spada v čase, ko so še razni cesarji z vislicami podpirali univerzalno Santinovo časa. Tedaj bi Santin gotovo dobro uspeval in za svoje zasluge mogoče postal celo svetnik. Toda te čase je zamudil. Zaman kliče danes na pomoč daljno Ameriko, da bi podprla njegov duhovni in telesni teror nad svobodnimi ljudmi. Amerika nima atomske bombe za njegove nove ambicije.

Amerika in Koreja

V našem listu smo že pisali podrobno o korejski vojni, o varokih vojne in o pogajanjih za premirje, ki že toliko časa trajajo ter smo pravilno omenili, da se vsa zadeva predolgo vleče in da pri tem najbolj trpi korejsko ljudstvo na tej in oni strani fronte ter da pričakuje dneva, ko bo zavladal resnični mir in si bo to ljudstvo lahko spet zgradilo pomirjene domove.

Do danes nismo mogli ugotoviti, da bi se pogajanja v Pan Mun Jomu le za las pomaknila naprej, ker od tam prihajajo vsak dan vedno ista poročila, ki se luskasto glasijo: »V Pan Mun Jomu nič novega!«

Toda vodilni predstavniki ameriške politike prav o Koreji dajejo večkrat pomirjive in optimistične izjave, češ da bo na Koreji dosežen mir. Tako je tudi vnovič zunanji minister Acheson izjavil v tork 18. t. m. pred zunanjepolitičnim odborom senata, da se bodo pogajanja za premirje na Koreji ugodno zaključila, čeprav je svaril pred pretiranim optimizmom. Iz teh izjav bi lahko sklepali, da ima Amerika kot najmočnejši član Združenih narodov v rezervi takšne predloge, ki bodo omogočili mirno rešitev krvavega spopada na Koreji. Acheson pa je označil položaj v Indokini za zelo resen.

Upajmo, da se bodo Achesonove besede pretvorile tudi v dejanja in da bo nevarnost svetovnega konflikta zmanjšana.

Nekaj o ribji moki

Iz Ankarana

Zopet je pred nami sezona lova na slane ribe, osnovno surovino naše konzervne industrije rib.

Zdaj se vršijo zadnje priprave za poletno kampanjo, tako za ribolov, kakor v tovarnah ribjih konzerv za čim cenejšo in čim racionalnejšo organizacijo tehnološkega procesa. Dan za dnem se vršijo razna pripravljala dela kot pregledovanje mrež, urejevanje opreme ladij, preizkušnja ladijskih motorjev in elektrogeneratorjev, rešujejo premnoga organizacijska vprašanja ribolova, njegove lokacije, vprašanja transportov in slično. Vse teži za tem, da se pripravi našim tovarnam čim več sinjih rib, ne samo za njihovo predelavo v ribje konzerve, temveč tudi za predelavo njihovih odpadkov v dva važna produkta, to je v ribjo moko in tehnično olje.

Ribjo moko uporabljamo v živinoreji kot močno krmilo, a ribje olje v najrazličnejše namene v kemični in zlasti v usnjarski industriji.

V današnjem članku si oglejmo predvsem ribjo moko, saj predstavlja živinoreja eno izmed integralnih panog našega gospodarstva.

Za pridobivanje ribje moke in ribjega olja obstajajo različni sistemi in njim odgovarjajoči stroji in strojne naprave. Pri nas se poslužujemo za pridobivanje ribje moke in ribjega olja strojne naprave sistema DE PRETTO ESCHER-WYSS.

Te strojne naprave sestojijo iz treh glavnih delov: iz kuharika, zbiralnika in horizontalne centrifuge. Za izdelavo moke in olja se uporabljajo predvsem za konzerviranje neuporabne ribe in njih odpadki, zlasti glave in drobovina. Najrentabilnejša je predelava odpadkov takozvanih maslinastih rib, med katere spada tudi naša jadranska sardela.

Ribji odpadki se najprej kuhajo v kuharniku, ki je opremljen z mešalnikom na motorni pogon. Segrevanje kuharnika se vrši s paro pod pritiskom 1,5–2 atmosfere, kar odgovarja temperaturi 112–121° C. V kuharniku razkrojimo, prekuhamo ter steriliziramo odpadki preidejo nato v zbiralnik, ki je prav tako opremljen z mešalnikom. Tu se proces drobljenja odpadkov nadaljuje. Po dokončanem drobljenju spustimo maso, ki ji že v kuharniku dodamo primerno količino vode, v centrifugo. Centrifuga se vrti s

hitrostjo 1400 obračlov na minuto. V tem svojem vrtenju razdeli maso zaradi različnih specifičnih tež v ribje olje, kletjino vodo in ribjo moko. Po omenjeni razdelitvi se po vrstnem redu najprej odstrani iz centrifuge ribje olje, potem kletjina voda in nato ribja moka v vlažnem stanju, ki jo je potem treba še posušiti in presejati. Tako posušena in presejana ribja moka se pošilja v prodajo v papirnatih vrečah po 50 kg netto.

Za uporabo v živinoreji mora imeti ribja moka naslednjo kemično sestavo, oziroma mora vsebovati: kalcijevega fosfata minimum 8%, surovega proteina minimum 55%, kuhinjske soli maksimum 3%, etenskega ekstrakta (maščob maksimum 10%, papela minimum 8%).

Da presodimo kakovost ribje moke, se v naši industriji poslužujemo gornjih (nemških) predpisov.

Najvažnejši sestavni del ribje moke so proteini, ki sestojijo iz štirih glavnih elementov: azota, ogljika, vodika in kisika. V sestavo proteinov prihajata čisto tudi fosfor in žveplo. Proteini so poleg vode glavna sestavna snov živalskega telesa. Tkivo mišičevja je sestavljeno predvsem iz proteinov.

Proteini v ribji moki, razkrojeni s pomočjo žlečene kisline, prehajajo s krvnim obtokom v telesno tkivo, ki ga obnavljajo in razraščajo. Ribja moka je torej dragoceno nadomestilo proteinov, ki jih živali iz običajne hrane ne dobivajo dovolj.

Živino krmijo z ribjo moko po predpisih živinorejskih strokovnjakov.

Ob zaključku našega članka moramo na žalost ugotoviti, da se v našem okolju ribja moka v prehrani živine in perutnine sploh ne uporablja, saj gre vsa njena produkcija na tržišča izven našega okolja.

Kako bo letos z letino, je te dni glavno vprašanje ljudstva od skrajne točke Debelega mtiča do Valmarina. Vsa jesenska in zimska seštevna dela so pravočasno opravili. Tudi spomladanska dela na polju in v vinogradih so že skoraj pri kraju. Zgodnji polniški grah, ki so ga posejali zadnje dni decembra, je lepo vzklil in je ponekod že za dva prsta velik. V prisojnejših legah so mu že nataknilo otičje.

Ozimna pšenica se do sedaj lepo razvija in je že dobila tisto temnozeleno barvo, ki daje upanje na dober pridelek. Na njivah, kjer so jo sejali zgodaj, so jo te dni že pobirali.

Večina kmetov ima v toplih greдах pripravljene paradižnikove sadike, ki se lepo razvijajo. Teh sadik bodo imeli dovolj.

Po vinogradih so glavna dela že opravljena. Kjer je bilo potreba so zamenjali stare kole in obnovili vezi na mladikah.

Nekateri čistijo stare zapuščene pašnike, da bo živina imela boljšo pašo.

Zdaj že sadijo krompir. Tisti, ki so pravočasno zorali, da je zimski mraz zrahljal brazdo, imajo sedaj lahko delo, ker je zemlja mehka in drobljiva. Kdor pa je oral kasneje v dežju, je na slabšem, ker je sonce izsušilo in strdilo brazde.

Mandeljni so v najlepšem cvetju in pričakujejo obilnega cvetja tudi na češnjah. Brstje je polno in se že napenja v soku.

Kmetje, poslušajte v nedeljo ob osmih uri in pol vašo oddajo radia Jugoslovanske cone Trsta! Pošljajte svoje pripombe in vprašanja na naše uredništvo ali na radio Koper. Naši kmetijski strokovnjaki bodo odgovarjali na vaša vprašanja in upoštevali vaše nasvete.

Kmetje in zadružniki želijo, da bi v kratkem prišlo malo lažjega dežja, ki bi namočil zemljo za kakih 5 centimetrov v globino. Po močnih padavinah v februarju se je na površini naredila trda skorja, ki zelo ovira razvoj rastlinstva.

Veliko je zanimanje, kako bo letos z odkupom zelenjave in sadja. Ljudi skrbi, da se ne bi dogodilo kot lani, ko so manjše količine ostajale in se kvarile. Radovedni so, kakšne bodo cene in če bo uvedeno sortiranje v I., II. in III. vrsto.

CEPITE PRASICE PROTI PRASICI RDECICI!

Prasičja rdečica se pojavi vsako leto v večjem ali manjšem obsegu ter povzroča občutno škodo našemu gospodarstvu. Da to nesrečo preprečujemo pravočasno, v Istrskem okrožju cepijo vsako leto prasičce. Cepiti bodo pričeli letos v začetku aprila. Opozorjamo vse lastnike, da takoj prijavijo prasičce KLO in da zahtevajo pri okrajnem pooblaščenstvu za kmetijstvo veterinarja. Ne olašajmo s cepitvijo, da ne bo prepozno!

Naši kmečki pregovori

»Ni prideleka brez globoke brazde.«

»Ko žito dozori, ga požanji, ali bo zraje samo odpadlo.«

»Če zgodaj kosiš, pridelas seno — če pozno kosiš, pridelas slamo.«

»Zelo slabo znamenje je, če imaš raztrgano obleko — enako je, če imaš pšenico pod vodo.« (Ta pregovor je važen posebno za naše nižinske luge, kjer več časa zastaja voda!)

Zelena (Šelen)

Gojitvi zelene navadno ne pripisujemo tiste važnosti, ki jo dejansko zasluži.

Razlikujemo tri vrste zelene: listnato, belušno in gomoljasto zeleno. Listnata zelena nadomešča peteršilj. Belušno zeleno vzgajamo tako, da listna rebra ovijemo ali zasipamo s prstjo, kakor endivijo ali beluše (špangelj). Pri nas se v zadnjih letih vedno bolj uveljavlja gomoljasto zelena in zato se bomo pri tej podrobneje ustavili.

Gomoljasta zelena najbolj uspeva v zmerno topli in vlažni podnebju, ljubi vlažna, globoko pre-

pred setvijo 24 ur v mlačni vodi. Na 1 m² tople grede lahko uporabimo 5–6 gr semena. Ko sadike poženejo 2–3 liste, jih pikiramo zopet v toplo gredo ali na njivice v zavetnih legah v razdalji približno 8 cm. Ko se sadike dobro razvijejo in učvrstijo, jih presajamo na prosto. Pri pikiranju prikrasjamo koreninice na polovico dolžine. Za površino 1 ha nam zadostuje 100 do 120 gr zdravega semena.

Omenili smo že, da zelena ljubi vlažna tla in zato moramo pikiranje in na prosto sejanje sadike zalivati. Na prosto sadimo sadike, ko je minila nevarnost slane (v sredini aprila ali v višjih predelih v začetku maja). Ne smemo saditi prečesto, tako da bo imela vsaka sadika dovolj prostora za svoj razvoj. Sadimo v razdalji 40 cm in sadiko do sadike 30 cm. Na 1 ha površine rabimo približno 100.000 sadik.

Nadaljnja oskrba zelene po saditvi je večkratno okopavanje, pletenje in odstranjevanje suhih listov. Skodljivo je odstranjevanje listov, če gojimo gomoljasto zeleno. Po vseh agrotehničnih pravilih vzgojena zelena nam lahko da 150 do 250 stotov gomoljev in 100 stotov listja na ha.

Moramo še omeniti, da so se do zdaj pri nas obnesle najbolj naslednje sorte: od gomoljastih sort: »praška orjaška« in »pariška«, od listnatih sort pa »nizozemska« in »belorumena«.

Kako gnojimo povrtnini?

Pri uporabi umetnih gnojil v vrtnarstvu moramo upoštevati naslednje:

1. Gnojil povrtnini z umetnimi gnojili vedno le v določeni količini. Premočno gnojenje škoduje fizični strukturi zemlje. Tam, kjer ni bilo več let gnojeno povrtnini s hlevskim gnojem ali s kompostom v več primerih, če gnojijo z večjimi količinami umetnih gnojil, zemlji več škodiš kakor pomagaš.

2. Uporabljajte moras umetno gnojilo, ki določeni povrtnini najbolj prija.

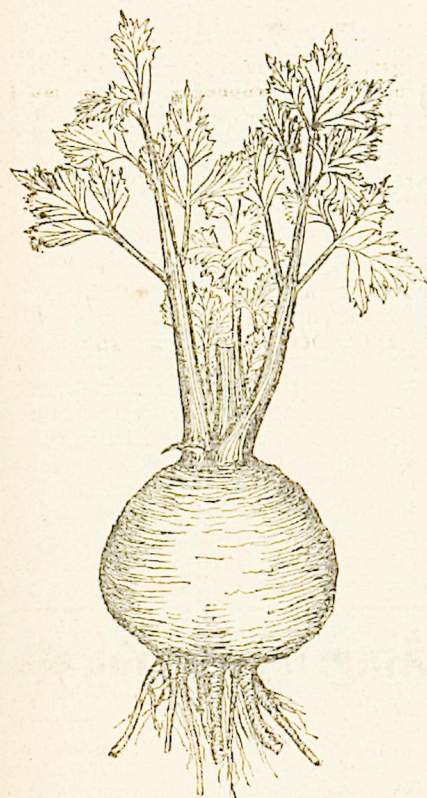
3. Dušena umetna gnojila (apneni dušik, čilski soliter, norveški soliter, amonsulfat) najbolj prijeajo tistim rastlinam, pri katerih tvorijo glavni pridelek listi (špinac, solata, radič, kapusnice, blede itd.).

4. Kalijeva umetna gnojila uporabljamo v večjih količinah (2–3 stote na ha) pri gnojenju tistih povrtnin, kjer so podzemeljski deli najbolj važni (krompir, pesa, korenje, radič, radič in krompir).

5. Fosforna gnojila (superfosfat) ne sme primanjkovati nobeni kulturi.

6. Uporabljajte moras navadno hitro delujoča gnojila ali tista, ki v kratkem času učinkujejo.

7. Superfosfat in kalijeva sol moras podkopati, ostala gnojila pa uporabljajte za površinsko gnojenje v času vegetacije.

orana tla, bogata na hranilnih snoveh. Ne prenese sicer visoke talne vode, vendar uspeva v tako vlažni zemlji, kjer ne bi uspavale druge vrtnine. Na razvoj zelene zelo dobro vpliva tudi zalivanje z razredčeno gnojilno vodo v času vegetacije. Ne ljubi pa zelena kislih in na apnu siromašnih zemljišč. V času jesenskega oranja gnojimo zeleno z zrelim hlevskim gnojem, lahko pa tudi sledi rastlinam, ki so bile s tem smotno gnojene prej. Od umetnih gnojil zeleni najbolj prija 40% kalijeva sol (2–3 stoti na ha), superfosfat (5 stoti na ha) in v času vegetacije čilski soliter. Če uporabljamo gnojilce, ne smemo uporabljati dušičnih umetnih gnojil, ker bi pri tem prehranjen gnojenja nastala nevarnost, da gomolji postanejo gobasti ter da se razvije preveč listja na škodo gomoljev.

V plodoredu je najbolje, da zelena sledi kapusnicam, krompirju ali grahu. Po zeleni pa lahko sadimo čebulo, špinac, grah in paradižnik, ne smemo pa sejati korenja ali palčičja.

Zelena sejeva v tople grede meseca februarja in marca. Seme zelo počasi kali (2 do 3 tedne) in zato je pripravljivo, da ga namakamo

GOSPODARSTVO

Udeležba kmečkih delovnih zadrug, kmetijskih zadrug in državnih kmetijskih posestev pri razdelitvi deviz

Udeležba kmečkih delovnih zadrug, kmetijskih zadrug in državnih kmetijskih posestev pri razdelitvi deviz, doseženih z izvozom njihovih kmetijskih prehranbenih pridelkov je v FLRJ na novo urejena.

Po odločbi predsednika sveta za blagovni promet FLRJ dobijo kmečke delovne zadruge, kmetijske zadruge splošne oblike in državna kmetijska posestva 35 % od deviz, ki jih dosežejo z izvozom svojih kmetijskih prehranbenih pridelkov. Če gre za izvoz hmelja in prostih presežkov koruze kmečkih delovnih zadrug, znaša

odstotek udeležbe pri razdelitvi deviz 10 odstotkov.

Če izvažajo zadruga trgovska mreža kmetijske prehranske pridelke kmečkih delovnih zadrug, kmetijskih zadrug splošne oblike in državnih kmetijskih posestev, ima pravico do udeležbe pri tistem delu deviz, ki pripada kmečkim delovnim zadrugam, kmetijskim zadrugam splošne oblike in državnim kmetijskim posestvom.

Narodna banka FLRJ odpre izvoznikom kmetijskih prehranbenih pridelkov, ki so zgoraj navedeni, poseben evidenčni devizni računi.

POPIS IN OCENITEV OSNOVNIH SREDSTEV IN UGOTOVITEV VISINE AMORTIZACIJE V KMETIJSKIH ZADRUGAH

Da bi se zagotovilo pravilno obnavljanje osnovnih sredstev in njihovo investicijsko vzdrževanje (velika popravila), je predsednik sveta za kmetijstvo in gozdarstvo FLRJ izdal navodilo, po katerem morajo kmetijske zadruge (kmečke delovne zadruge in splošne kmetijske zadruge) oceniti vsa osnovna sredstva, ki jih imajo, in sicer po njihovi dejanski vrednosti in trajnostni dobi.

Med osnovna sredstva, ki jih je treba oceniti, spadajo: zgradbe, naprave, melioracije, dolgotrajni nasadi (sadovnjaki, vinogradi, hmeljniki itd.), stroji, orodje in priprave, prevozna sredstva, pohištvo in pribor, plemenita in delovna živali. Orodje in priprave kot tudi pohištvo in pribor, katerih vrednost ne presega 5000 dinarjev in je njihova trajnostna doba manjša kot dve leti, se ne štejejo za osnovna sredstva, temveč pomenijo obratna sredstva zadrug. Oceniti je treba vsa osnovna sredstva zadrug, ne glede na to, ali jih je zadruga nabavila iz lastnih sredstev, ali jih je prevzela od zadružnikov ali pa so ji bila dodeljena kot splošno ljudsko premoženje v trajno uporabo.

Pri cenitvi vrednosti vsakega posameznega osnovnega sredstva je treba ugotoviti tudi njegovo trajnostno dobo, da bi se mogla določiti pravilna visina amortizacije. To pomeni, da je treba za vrednost osnovnega sredstva, ki se uporablja in se zanj izračunava amortizacija, vzeti njegovo začetno vrednost, povečano za vrednost investicijskega vzdrževanja (velika popravila) in zmanjšano za vrednost izrabe teh sredstev med uporabo v pretekli dobi.

Na podlagi ugotovljene dejanske vrednosti osnovnega sredstva in njegove trajnostne dobe se izračuna letni amortizacijski znesek.

Amortizacija osnovnih sredstev obremenjuje tisto proizvodno panogo, v kateri se ta sredstva uporabljajo. Če uporabljajo neka osnovna sredstva več proizvodnih panog ali pa celotna proizvodna delavnost zadrug, se amortizacijski znesek deli na posamezne panoge po količini, ki ga določi upravni odbor zadrug.

VELIKO ZANIMANJE TUJIH TURISTIČNIH AGENCIJ ZA DALMATINSKO OBALO

Tuje turistične agencije se letos izredno zanimajo za dalmatinsko obalo in so poslale večje število svojih zastopnikov, da si na lico mesta ogledajo

dajo in ugotovijo možnosti letovanja tujih turistov na našem Jadranu.

Najavljeni so že številni tuji turisti. Med prvimi je skupina 400 Američanov iz New Yorka, ki je na krožnem potovanju po Sredozemskem morju. Turistični biro »France Europe« bo poslal na Jadran med letno sezono 19 skupin po 30 turistov, ki si bodo ogledali tudi druge kraje v državi. Avstrijski potovalni biro je za več mesecev vzel v najem dubrovaške hotele »Belvedere« in »Belvedere«. Po do sedaj sklenjenih pogodbah pride na območje samo dve obale okrog 7000 turistov iz Avstrije. V Opatici je avstrijski potovalni biro vzel v najem 417 ležišč za glavni del letne sezone. Na otoku Rabu je za Avstrije rezerviranih 7400 nočnin v raznih hotelih in drugih turističnih domovih. Francoska potovalna agencija se zanima za Novi.

Zastopniki avstrijskega potovalnega biroja so obšli tudi kraje na južnem Jadranu. V hotelu »Avala« v Budvi in v hotelu »Boka« v Hercegovem so sklenili pogodbe, s katerimi so rezervirali večje število postelj za avstrijske turiste. Zastopniki avstrijskega potovalnega biroja so z ugotovljenimi možnostmi letovanja na južnem Jadranu zelo zadovoljni in nameravajo tiskati v nemškem jeziku posebne prospekte o Hercegovem, koturju in Budvi, ki jih bodo razširili v Zahodni Nemčiji preko svojih poslovalnic.

Vse kaže, da bo jugoslovanski Jadran v letošnji turistični sezoni imel rekordno obisk tujih turistov.

USTANOVLJEN JE ZAVOD ZA NA-PREDEK TURIZMA IN GOSTINSTVA

Pri Glavni upravi za turizem in gostinstvo FLRJ v Beogradu je ustanovljen Zavod za napredek turizma in gostinstva. Ki se bo ukvarjal s proučevanjem vprašanj s področja turizma in gostinstva in dajal predloge za njihovo rešitev. Poleg znanstvenega dela bo zavod dajal tudi praktično pomoč pri zidanju, opremljanju, organizaciji in poslovanju gostišč vseh vrst in oblik. Delal bo tudi na reševanju gostinskih objektov in na reševanju njihovo notranjo opremo. Organiziral bo vzorna gostišča.

A sketch of a stone bridge with two large arches, a tall tower in the background, and trees. The drawing is done in a simple, expressive line style on aged paper. The bridge has a central pier supporting two large arches. In the background, a tall, rectangular tower stands behind some trees. The foreground shows some rocks and water. The overall style is that of a quick, gestural sketch.

Slovenska naselitev na Koprskem

Dr. Milko Kos

Koncert koroške pesmi

Prvi v zgodovini vobče znani podatki o navzočnosti Slovanov v severnojadranskem Primorju se nanaša na Istro. Slovenci, ki so po cdhodu germanskih Langobardov iz podonavskih dežel v Italijo po letu 568 začeli skupaj z ljudstvom Obrov ali Avarov napadati, sami pa tudi naseljevati pokrajine v zaledju severnega Jadranskega morja, so v takratni Istri trčili na Bizantince, v onem času politične gospodarje te pokrajine. Iz tega časa nam je ohranjeno besedilo z letom 600 datiranega pisma takratnega papeža Gregorja I., naslovljenega nekemu škofu v Dalmacijo, v katerem papež med drugim piše: »Močno sem potrt in vznemirjen zaradi ljudstva Slovanov, ki vam hudo grozi. Potrt sem zato, ker že z vami trpim, vznemirjen, ker so skozi istrski vhod že začeli stopati v Italijo.« Tudi v sledečih letih je bizantinska Istra držala, ki jo v onih časih združeni Slovani, Obri in Langobardi napadajo.

V sledečih stoletjih so se Slovenci vedno bolj na gosto približevali zapadnim istrskim obalam ob Tržaškem, Miljskem in Koprskem zalivu in naseljevali pokrajine ob teh. Dokaz temu je zapisnik o znanem sodnem zboru, ki se je vršil leta 804 blizu morskoga obrežja v kraju Rižanu, nedaleč od današnjega Kopra. Istra je bila medtem leta 788 prešla izpod bizantinske oblasti pod frankovsko državo, ki ji je takrat stal na čelu kralj in kasnejši cesar Karel s pridvkom Veliki. Na zboru v Rižanu se istrski Romani mimo drugega bridko pritožujejo nad frankovsko državno oblastjo, ki da pošilja na njihovo zemljo Slovane, ki jo obdelujejo in jo uživajo ter od nje tudi davek plačujejo; da desetino so morali Romani nekaj časa celo Slovanom plačevati. Predstavniki frankovske državne oblasti je sicer obljubili, da bo upošteval pritožbe istrskih Romanov, vendar je bilo frankovsko stališče to, da naj Slovani ostanejo tam, kjer so že naseljeni, ali pa naj se pošljejo v take zapuštene kraje, kjer bi brez škode za Romane mogli ostati, da bi tako koristili državi in prebivalstvu. Frankovska državna oblast je imela v vidiku predvsem škodljivo korist: Slovani naj se pošljejo v opuščene kraje; boljše je, da so taki kraji naseljeni in da plačujejo davek, od katerega ima država korist, kot pa da so brez koristi. Na zboru v Rižanu pred enajstimi in pol stoletji sta trčila drug ob drugega dva velika družbena reda, novi in tedaj naprednejši feudalni red, katerega nosilec je frankovska državna oblast, ki vidi v naseljevanju Slovanov v Istri korist za državo, in starejši red, ki ga zastopajo istrski Romani, živeči v okostenelih tradicijah antične družbe in gospodarstva.

V italijanski historiografiji naletimo na mnenje, da so Slovenci šele v frankovski dobi kot frankovski kolonisti začeli naseljevati staroistrska tla, to je ozemlje, ki je segalo takrat preko velikega dela severnoistrskega, tržaškega in notranjskega Krasa. Menim, da je taka razlaga nepravila. Slovani predirajo na Kras in v takratno Istro že od okoli leta 600 dalje in osvajalnemu prediranju je brez dvoma sledilo mirno in stalno naseljevanje. Iz poročil pri langobardskem zgodovinarju Pavlu Diaconu razvidimo, da Slovenci v 7. in v prvi polovici 8. stoletja napadajo fužnansko mejo, to je območje, kjer se goriske gore in Kras družijo s Furlansko ravnino in kjer je nastala še danes v bistvu skozi stoletja nepremaknjena strnjena slovensko-romanska jezikovna meja. Zdi se mi, brez dvoma, da se Slovenci pri svojih pohodih proti zapadu niso hoteli mti niso mogli izogniti severnoistrskega ozemlja in gotovo so to ozemlje v 7. in 8. stoletju tudi že naseljevali. Zlasti pa je njihova širjenje na ozemlje nekdanje bizantinske, a od leta 788 frankovske Istre okoli leta 800 postajalo čedalje močnejše. Vse kaže, da je tudi v zaledju Tržaškega, Miljskega in Koprškega zaliva prišlo k močnemu slovenski tok. Frankovska državna oblast je imajoč pred očmi fiskalne interese, slovensko kolonizacijo spodbujala.

Zaledje mesta Kopra je bilo, zlasti v svojem vzhodnem delu, ob robu in pod robom Krasa, po Slovincih že sorazmerno zgodaj in na gosto naseljeno. Imena krajev, ki se tamkaj že rano omenjajo, kažejo to po načinu svo-

je tvorbe in po svojih oblikah. Predvsem velja to za ozemlje ob obeh straneh velike ceste, ki pelje iz Trsta v Buzet. Slovenci so se v te kraje mogli naseliti v smeri potov, ki peljejo s kraških planot v primorske strani.

Obseg in potek slovenske kolonizacije v vzhodnem koprskem zaledju potrjujejo podatki iz politične in cerkvene zgodovine, iz krajevnega imenoslovja, pa tudi jezikovne razmere in tipi selišč. Politično je to staro ozemlje, ki je pripadalo neposredno kroni. V cerkvenem oziru se krije z ozemljem starih fara (Osp, Loka), katerih meje zopet sovpadajo s političnimi mejami kronskega ozemlja. Krajno imenoslovje kaže značilne slovenske krajevnoinmenske oblike starih krajev (na primer Hrastovlje, Podgorje, Crikal). Le malo krajevnih imen v tem predelu je neslovenskega izvora (na primer Tinjan, Movraž). V jezikovnem oziru se to ozemlje v glavnem krije s posebnim dialektičnim tipom, ki ga jezikoslovci imenujejo, oni dekanskega, drugi pa brkinskega. Glede dialektja je to ozemlje eno s kraškim ozemljem severno od tod, s katerim je povezano s stiriimi prometnimi potmi in od kodar je bilo, kot se kaže, naseljeno.

Od tega kolonizacijskega ozemlja Slovencev, pomaknjenega bolj na vzhodno stran zaledja Kopra, Izole in Pirana, je razlikovati slovenska kolonizacijska ozemlja, ki se razprostirajo bliže morju na zapad od prvega. Nedvomno je, da so se tudi na ta ozemlja naseljevali Slovenci že zgodaj in da so posamič prodrli tudi v mesta, kar kažejo nekatera osebna imena in priljki prebivalcev mest Kopra, Izole in Pirana iz časov, ko imamo ohranjeno že večje število listin iz teh krajev (od 13. stoletja dalje). Vendar je to ozemlje dobilo, mimo Slovencev v starejši dobi, tudi v kasnejšem času nekatere močnejše slovenske kolonizacijske sunke in tokove, ki so napolnili te primorske predele s slovenskim življem. To bolj proti morju pomaknjeno ozemlje je spadalo po večini pod gospodstvo koprškega komun. Koper je pa prišel 1279 pod politično oblast Benetk. Kakor v mnogih drugih predelih je tudi tod beneška republika v razdobju od 14. stoletja do 17. stoletja naseljevala slovensko prebivalstvo, ki je na ta način pomnožilo tamotnji že starejši slovenski zivelj ter napolnilo prostor, ki je vrh tega bil močno depopuliziran po kužnih boleznih, vojnah in elementarnih katastrofah. Enako kot v kraj severno od Dragonje, ki ga štejemo k slovenskemu jezikovnemu območju, je tudi hrvaško ozemlje med Dragonjo in Mirno naseljeno po dveh plasteh slovenskega prebivalstva. Starejša je označena po čakavskem govoru, mlajša pa po štokavskem, tako da se še danes tamotnji hrvaški govor šteje v vrsto tako imenovanih mešanih čakavsko-štokavskih govorov.

Beneška uprava se je dobro zavedala posebnega etničnega značaja in položaja svojega slovenskega prebivalstva ter njegovih potreb. Beneški senat je v koprskem okraju imenoval za slovenske zadeve posebnega glavarja (capitaneus Slavorum), ki je bil izvoljen iz vrst koprskih meščanov, se moral brigati za vprašanja, ki so se tikala Slovencev in slovenskega ozemlja, moral je pa tudi poznati njihov jezik in običaje. Statut mesta Kopra, ki sega po svojem nastanku v sredo 13. stoletja, obravnava v vrsti členov pravni položaj slovenskih kmetov na Koprskem (rustici Slavici).

Krajevno imenoslovje s tipičnimi stanovniškimi krajevnimi imeni v množinski obliki (na primer Brioki, Gregoriči) — kakršna najdemo sicer tudi drugod na slovenskem ozemlju — kaže tudi, da imamo opraviti v onem zaledju mesta Kopra, ki je bliže morju, s svojevrsnim slovenskim poselitvenim ozemljem. Isto izpričuje značilen slovenski dialekt, ki ga jezikoslovci imenujejo savrinskega in pa tamkaj prevladujoči tip selišč, ki so po večini zasebni in samotne kmetije. Zaselki in samotne kmetije so mlaže po nastanku; vasi postavljene v gruči pa starejše.

Srednjeveška kolonizacija severno-zapadne Istre je ustvarila neposredno stanje, ki se skozi vsa stoletja, do današnjih dni, ni izpremenilo. Podo-

breje je vseskozi slovensko. Tik ob morju in na otokih ter polotokih pa stoji mesta Piran, Izola in Koper, ki pa tudi niso brez infiltracije slovenskega elementa že od srednjega veka sem.

To stanje, neizpremenjeno od srednjega veka do danes, nam potrjujejo tudi uradni viri, ki so nam znani od 16. stoletja dalje. V glavnem so to: a) poročila, ki so jih pošiljali beneški funkcionarji iz Kopra v Benetke, in b) poročila koprskih škofov v Rim (glej na primer Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria, VI. 1890, 73; VII. 1891, 107; L. Jelić, Fontes historici liturgiae galogito-romanae, XVII. 28, 31, 47, 64, 65, 66; XVIII. 4, 6, 8). Ta poročila uradnega značaja soglašajo v sledečem:

1) vsi prebivalci v koprskem podeželskem zaledju so Slovenci, govore slovenski jezik, drugega ne razumejo ali ga pa slabo razumejo;

2) Slovenci v koprskem okraju imajo za svoje zadeve postavljenega posebnega glavarja Slovencev;

3) cerkveni bogoslužni jezik v podeželskih farah in duhovnijah koprške škofije je slovenski; na slovenskem jeziku so tudi bogoslužne knjige in na tem jeziku se vodi tudi cerkvena uprava;

4) duhovniki v teh farah in duhovnijah so Slovani; italijanščino obvladajo le nenopolno ali pa sploh ne.

Dijaški list Naša misel

Petočelci koprške gimnazije so začeli lani leto izdajati literarno glasilo Naša misel. Doslej so izšli štiri številke, peto je baje v tiskaru. Čeprav je listič skromen po obsegu in vsebini, je prav, da iz njega nekoliko podrobneje spoznamo delo in prizadevanje mladega rodu.

Ako brskáš po tem skrbno napisanem glasilu, te najprej pritegnejo lepe ilustracije. Zvest Apollonio in Boris Bržan sta nadarjena risarja, ki moremo od njih še marsikaj pričakovati, če se bosta študiju resno posvečala. Urednika sta začetnika, zato se borita s poudarom in vsebino. Sta pa prizadevana in plodovita. V uvodu polemizirata z mlajšimi ter po Kosovelovo pribijata: »Dragi bralec! Mogoče boš začuden prijel v roke nekaj popisanih in ilustriranih listov. In ko jih boš prebral, boš spoznal, da smo se mi dijaki petega razreda Slovenske gimnazije v Kopru, predzneli priti na dan z listom, ki izraža naša čustva in misli.« Potem samozvestno dodajata: »Jaz ti ne morem zažrtiti, da bo iz sedanjih mladih petočelcev nastal kak pisatelj, pesnik ali umetnik; a tudi zanikanj ne morem. Eno pa ti lahko povem, da, kdor se za kaj zanima, tudi v manjši ali večji meri kaj doseže...«

Izkelesanih, izrazitih prispevkov v listu ne odkriješ, kajti sodelavci so mladi in neizoblikovani. Vendarle te ponekod presenečita sproščenost besede in drznost primere. S prozo, poezijo, razpravicami in poročili sode-

Preteklo saboto je v Ljudskem gledališču v Kopru koncentriral mešani in moški zbor koroških Slovencev iz Radliš nad Celovcem. Ni treba posebej poudarjati, da je pomenil ta koncert iskreno manifestacijo bratstva med ljudstvom Primorske in Koroške. Prav pa je, da pravno ob tej priliki znova hoté poudarimo, kako važen in neizmenljiv činitelj za povezavo med tem in onim ljudstvom je narodna pesem. Mislim, da je kulturno zgodovino meškega naroda treba ocenjevati in spregledovati v bogastvu narodne pesmi, ki je še danes več ali manj originalna in ki je kljub mnogim zgrešenim priredbam ostala taka, kakršna je bila pred sto in več leti. Deloma nam je to potrdil koncert koroškega kmečkega zbora iz Radliš, ki je za naše pojme dokaj svojstveno interpretiral lep spored koroških narodnih pesmi.

Zbor, ki šteje nekaj nad trideset pevcev, je kakor smo že omenili, po svoji socialni strukturi izrazil kmečki zbor in jasnó je, da je tak zbor v svojem študiju omejen na določeno možnost, ki jim jih nudijo dani pogoji. Ze v svojem nagovoru na občinstvo je predstavnik tega zbora dejal, da hodijo pevci ure in ure daleč na vaje, da bi spodobnih pevovodij in — naša lastna zgodovina nam to potrjuje — da tudi avstrijske prosvetne oblasti niso kdó ve kaj naklonjene slovenskim ljudem, ki v domači besedi in

tuje mol razreda — in to je uspeh, ki ga je treba poudariti, kajti prav v množičnosti, v povezavi in razredni skupnosti je treba iskati poti navzgor in naprej. Sicer tudi iz teh vstic včasih zavzemi očiščnost, petočelška solzavost, toda ta ni takšna, kot jo žal srečáš po sodebnih mladinskih glasilih drugod. Videti je, da se večina otrasa hlapčevske pretoklosi ter vsebinsko in oblikovno pogumno ubira pot za našimi velikimi literarnimi vzorniki. Vsekakor je treba zapisati, da se človek, ki pozna zgodovino obmorskih Slovencev, mora razveseliti tega prizadevanja, saj ga prepriča, da tudi tod slovenska beseda živi, ne samo živi, da se mladina zanjo s srcem zavzema, jo goji in brani. Slovenska istrska inteligenca, ki odrasča, obela veliko sadov.

Pa še slabo stran tega dela moramo pregledati: ni prav, da je glasilo omejeno le na peti razred. List bi moral čimprej razširiti na celo gimnazijo, ali združiti v njem kar vse mlade moči, ki posamič rasto po šolah našega okrožja. O tem smo pri nas že veliko razpravljali in sanjali, a do uresničenja niemo prišli. Morda je prav ta listič zadnja spodbuda, je okvir, ki je potreben, da bi se želje in načrti delavnih pesameznikov mogli uresničiti. Dolžnost mladinske organizacije in vseh dijakov je, da to stvar resno premislijo ter se lotijo dela. Temeljni kamen je položen, lep je in močan, sedaj pa pogumno na delo!

melodiji iščejo svojega nepotvorjenega izraza. Če poleg tega še pomislimo, da so vsi ti pevci brez sicerne pevske šole, polnej smo s koncertom lahko zadovoljni.

Program je bil, če odštejemo dve, tri umetne pesmi iz čitalnic, zgledno sestavljen in je vseboval koroške narodne pesmi v različnih priredbah. Največji delež letih sta imela koroška rojalca Luka Kramole in Pavel Kernjak, ki sta v slovenski vokalni tvornosti zavzela vidno mesto v smeri obujanja in dviganja koroške rodne pesmi pri nas. Te priredbe so preproste in brez kakršnihkoli harmonskih ali melodičnih komplikacij in so zato blizu tudi mešolanim kmečkim zborom, kakršen je zbor iz Radliš.

Občinstvo je burno odobravaló in zahtevalo nekatere ponovitve, pa saj ni čudno: redke so prilike, ko lahko slišiš koroško narodno pesem v originalni izvedbi in — kar je predvsem važno — v originalni izgovorjavi z vsemi čistimi pogrkajočimi in drugimi fonetizmi. Mnogi naši pevski zbori se glede tega lahko zgledujejo po koroškem zboru.

Muzikalna interpretacija je bila kljub čudni in nemogoči sestavi — v zboru, ki šteje nad trideset pevcev, je le devet moških glasov — presenetljivo dobra in ravnotežna. Jasnó je, da pomeni sodelovanje moških glasov v takem zboru precejšen napred in preobremenitev glasilk, posebno še, če nastopajo sami v enotnem ansamblu. Nekatere pesmi, ki jih tudi pri nas dobro poznamo (Oj je mlinar, Pojdam u rute, Je pa krajčič posvava i. dr.), so koroški pevci interpretirali s tisto na zunaj skromaj opazno samozavestjo, ki je skupen rezultat vtisov le še polepšala.

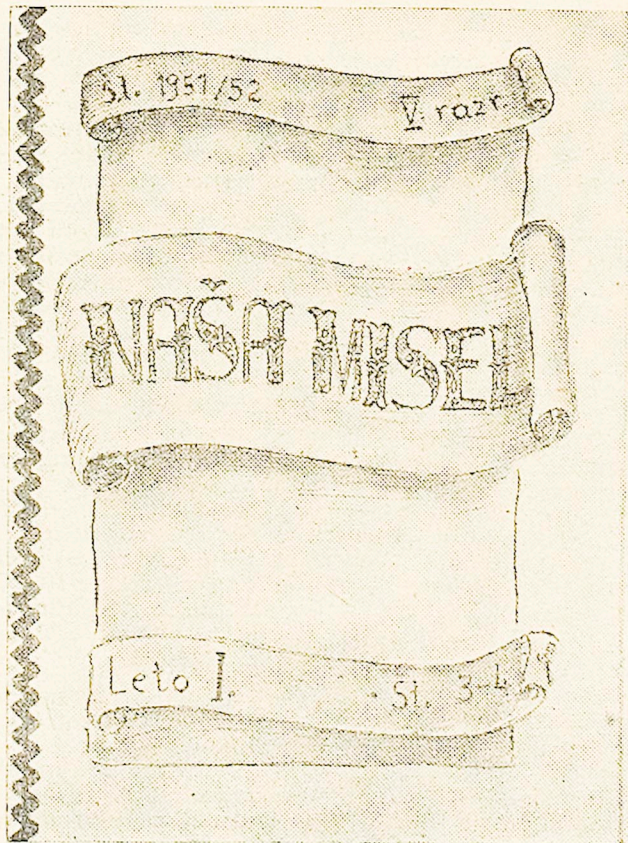
Menim, da je bil koncert koroške rodne pesmi zelo uspešen, kar je pa vsaki izvedeni točki programa potrebno pohvaliti. Želimó si še več takih koncertov in z začudenjem se sprašujemo: kjer pa so naši zbori?

DROBTINE

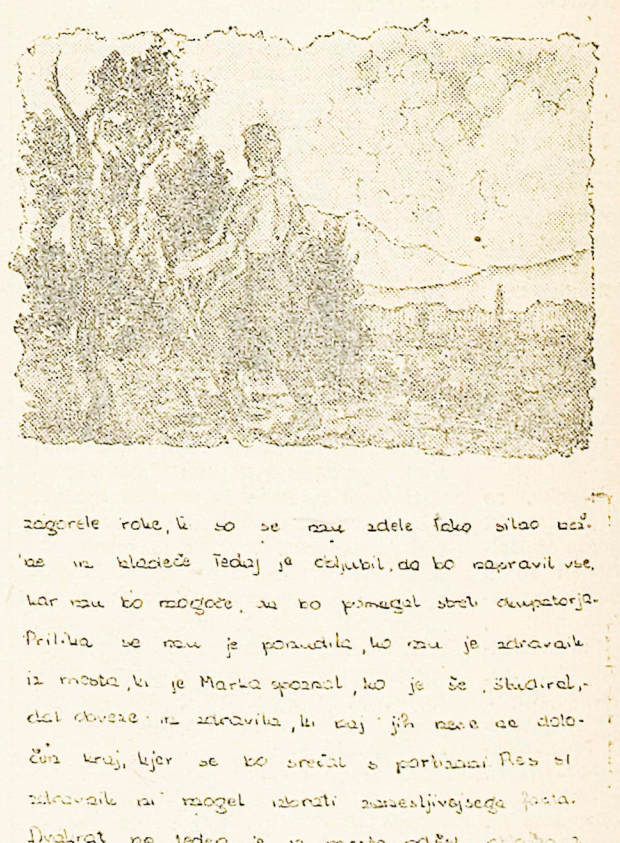
Francoski tisk je objavil precej pohvalnih kritik o razstavi slovenskega slikarja Mihe Maleša v Parizu. Vsi ocenjevalci so si edini v mnenju, da je Maleševa umetnost tipično slovenska in da nanjo niso vplivale zapadnoevropske umetnostne smari.

V Parizu so odprli salon »Neodvisnih«. V njem so se združili predstavniki neekstremnejših umetnostnih nazorov v Franciji. Neki reporter poroča, da dobi obiskovalec salona vtis, kakor bi stopil iz svetle dvorane v temno.

V Londonu so izdali sintetično delo »Evropsko slikarstvo in kiparstvo«, ki obravnava razvoj likovne umetnosti od njenih začetkov pa vse do današnjih dni. Knjiga je opremljena z reprodukcijami najboljših likovnih stvaritev.

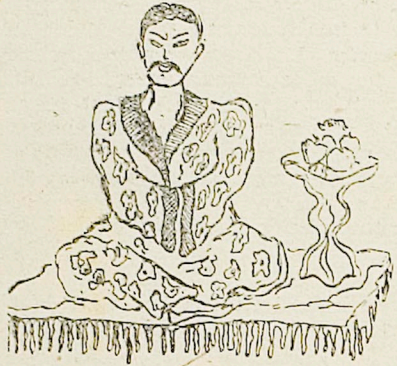
Naslovna stran

Ena izmed strani

Pravljica o japonskem kamnoseku

Živel je nekdo mož, ki je izsekaval kamenje iz skale. Njegovo delo je bilo pretežno in delal je zelo veliko, a plačilo je bilo majhno, da ni bil zadovoljen. Vzdihoval je, ker je bilo njegovo delo naporno. Zaklical je: »Oh, da bi bil bogat in bi lahko po-
dajal na mehke divane, pregrijetim z rdečim, svilnatim pregrinjalom!«
In tedaj je priletela vila iz gore

In rekla: »Zgodi naj se, kot si rekel!«
In postal je bogat. Počival je na divanu in pregrinjalo je bilo iz rdeče svile. Prišel je mimo kralj dežele, z jezdec pred svojim vozom. Tudi za vozom so jahali jezdec, služabniki pa so držali nad kraljevo glavo zlat sončnik. Ko bogati mož to vidi, se vznemeli, ker niso tudi njemu držali zlatega sončnika nad glavo, in nič več ni bil zadovoljen. Vzdihoval je in zaklical: »Želel bi postati kralj!«
In priletela je vila iz gore in rekla: »Zgodi se, kot si želel!«

Postal je kralj. In pred njegovim vozom je jezdiло mnogo jezdecov, nad njegovo glavo pa so služabniki držali zlat sončnik. Sonce pa je sijalo z vročimi žarki in obžgalo zemljo kraljestva, da je trava ovenela.

In kralj je tožil, da mu sonce žge v obraz in ima moč nad njim. In ni bil zadovoljen. Vzdihoval je in zaklical: »Želim, da bi bil sonček!«

In priletela je vila iz gore in dejala: »Zgodi se, kot si želel!«

In postal je sonce. Pošiljal je žarke navzdol in navzgor, na desno in na levo, vsepovsodi. In obžgal je travo po zemlji. Ustavil pa se je oblak med njim in zemljo in sončni žarki

so se odbijali na njem. Razjezil se je, ker je njegova moč zadela na ovire in tožil, da je oblak mogočnejši kakor on, in ni bil zadovoljen. Hotel je biti oblak, ki je tako mogočen.

Pa je priletela spet vila iz gore ter rekla: »Zgodi se ti, kot si si želel!«

Postal je oblak, se ustavil med soncem in zemljo ter lovil sončne žarke, tako da je trava ozelenela. In iz oblaka je deževalo v gostih kapljicah na zemljo, da so reke narasle in njih valovi so odnašali domove. In s preobilico vode je opustošil polje. Padel pa je tudi doli na skalo, ki se ni gnila. Razjezil se je, ker se skala ni hotela umakniti in ker je bila moč njegovega toka ničeva. In ni bil zadovoljen. Zaklical je: »Skala je močnejša kot jaz! Želel bi postati skala!«

In priletela je vila iz gore ter rekla: »Zgodi se ti, kakor si želel!«

In postal je skala ter se ni gnil, ko je sijalo sonce in ne, če je deževalo. Tedaj pa pride mož s cepinom in z ostrim diletom ter težkim kladi-

vom, da bi klesal kamenje iz skale. In skala pravi: »Kaj je to, da ima mož večjo moč kot jaz in seka kamenje iz mojega naročja!« In ni bil zadovoljen. Zaklical je: »Šibkejši sem kot oni, želel bi, da postanem ta mož!«

In priletela je vila iz gore ter rekla: »Zgodi se ti, kakor si želel!«

In bil je spet kamnosek. Izsekaval je kamenje iz skale z velikim trudom in delal je zelo naporno za pičlo plačo in vendar je bil zadovoljen.

Dva Čiča

V neki vasi sta ukradla dva Čiča, Jure in Marko, prašičjo gnjat. Bilo je v temni noči, zato ju nihče ni videl.

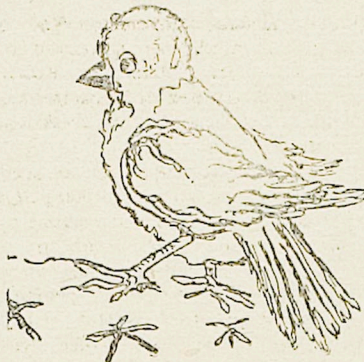
Jure reče:

»Gnjat bo moja, ker sem jo jaz ukradel.«

»Tudi moja,« reče Marko, »ker sem ti jo jaz pomagal ukrasti in

Fran Rojec:

SCINKAVEC

Sčinkavec skače po snegu, slabe zdaj dneve ima; glasno zakliče pod oknom: »Sčink-sčink, kdo mi kaj da?«

Težko že čaka pomladi, ko bo spet gnezdo si splel, iskal gosence med cvetjem, pital mladiče in pel.

Sneg še pokriva vrtove, lise pa kopne zemlji kažejo že se in ptičku upanje sladko budé.

Zimske nadloge pozabi, kljunček odpre se mu sam, preko vrhov zašepče: »Griču-ču, vigred gre k nam!«

ti povedal zanjo. Bil sem tudi na straži, ko si ti kradel.«

»Ni res,« reče Jure, »sam sem jo ukradel.«

Dolgo se prepirata in vlečeta gnjat vsak sebi.

Končno določita, da bo imel gnjat tisti, ki jo potegne z zobmi drugemu iz zoba. Vsak na svojem koncu zasečeta zobe v gnjat in jo vlečeta narazen. Gnjat pa se ni premaknila.

Zdaj se Marko domisli zvijače in s stisnjenimi zobmi vpraša:

»Drrr... žiš?«

Tedaj pa pristopi birič in ju zgrabi za ovratnik:

»Zdaj pa držim tudi jaz. Ne uideta mi več,« reče ter ju odpelje v zapor.

LEŠNIKI

17. Okroglo je prvo, da se vrti, glave se tvoje drugo drži, Oboje se suče venomer, posebno pridno zimski večer.

18. V zlati skrinji mlin droban, teče, teče noč in dan.

19. Hlapec ves dan vodo tepe, gospodarju polni žepe.

20. Dvanajst vej ima drevo, vsaka veja gnezda štiri, sedem mladih se pa širi v vsakem gnezdu. Kaj je to?

21. Učiteljica se učila ni, in vendar starost in mladost uči.

RESITEV »LESNIKOV«
IZ 10. STEVILKE

13. note, 14. tehtnica, 15. svinčnik, 16. vino.

mleci pišejo...

Dragi stric Miha!

Tudi jaz sem se spomnil nate. Ko sem izvedel, da dopisuje v »Slovenski Jadrani« moj sošolec Sergij, sem Ti tudi jaz napisal nekaj vrstic. Pri nas je zelo mrzlo. Kako pa se imaš Ti? Meni gre kar dobro. Vsak dan se smučam. Kdaj se boš pa Ti spomnil name? Lepo Te pozdravlja

Stefančič Janko,
uč. II. b razr. osn. šole,
Postojna.

Dragi stric Miha!

Tudi pionirji v Planini poznamo Tvoj kotiček. Pridno ga prebiramo in težko pričakujemo nove številke. Meni najbolj ugaja reševanje križank. Toliko za danes. V prihodnjem tednu pa Ti bom opisala delo naših pionirjev v Planini. Do takrat prejmi lepe pozdrave!

Sbil Danica,
uč. III. b razr. v Planini.

Dragi stric Miha!

Kakor drugi pionirji, se Ti tudi jaz oglašam. Ker pa ne znam pisa-

...stric Miha odgovarja!

Ljubi Janko!

Vidiš, da sem se spomnil nate! Prav je in veseli me, da se imaš dobro in da se vsak dan smučaš. Saj je smučanje zdrav in lep šport. Toda Janko, pri vsem tem ne smeš pozabiti na svojo prvo dolžnost, ki jo imaš do staršev, do domovine, pa tudi do sebe. Najprej mora vsak človek opraviti svoje dolžnosti, potem pa naj sledi zabava. In Tvoja dolžnost je danes učenje. Saj imam prav, kajne, Janko? No, pa še kaj se oglašil!

Ljubi Oskar!

Dolgo si čakal na odgovor, pa si ga le pričakal! Medtem smo že objavili Tvojo zgodbico in Tvoje uganke. Kaj pa Ti, nič ne rešuješ Lešnikov in križank? No, upam, da se boš zdaj, ko si videl, da ni romalo Tvoje pismo v koš, še kaj oglašil!

Ljubi Franc!

Nekaj Tvojih uganek sem že kar danes objavil. Saj si jih spoznal, kajne? Bomo videli, kdo od pionirjev jih bo pravilno rešil! Ti pa, Franci, čeprav praviš, da ne znaš

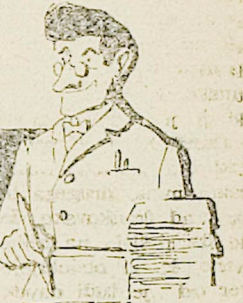
riti ne pesniti, Ti pa pošiljam uganke, ki jih Ti imenuješ »Lešniki«. Vesel bom, če boš našel te Lešnike, da bom videl, kako si bodo drugi belili glave. Mistim, da mi boš odgovoril in da ne bo pismo romalo v koš. Pozdravljam Tebe in brate Primorce

Lenasi Franc,
III. b razred gimnazije,
Ljubljana.

Dragi stric Miha!

Vsakokrat težko pričakujem »Slovenski Jadrani«, posebno sedaj, ko nam objavljaš lepe knjižice. Vsi otroci ga radi čitamo, ker nam prinaša mnogo novic iz naših krajev. Kot nekateri pionirji in pionirke se Ti danes oglašam tudi jaz in Ti pošiljam zgodbico »Psiček in muc-ka« in uganke, da jih bodo naši mladi bratci in sestre reševali. Od pete do glave mi roma, da bo moje pismice vrženo v koš. Prav pri- srčno Te pozdravljam

Jakomin Oskar,
uč. V. razr. osn. šole,
Sv. Anton, Skofarji.

pisariti in pesniti, se že še kaj oglašil!

Ljuba Danica!

Veseli me da poznajo naš kotiček tudi pionirji iz Planine in od Tebe je lego, Danica, da si se oglašila med prvimi. Kar si objubila, pa le stori! Ne samo mene, tudi naše pionirje bo zanimalo, kakšni so in kaj delajo pionirji v Planini.

Zelo malo reštev je prišlo to- pot, ljubi pionirji! So mar bili »Lešniki« pretežki, ali pa ste vi postali zaspanci in lenuški? Pravilne rešitve »Lešnikov« iz 10. številke so sledeče: Pavle Jevnikar iz Koprja, Matija Vogrič iz Koprja ter Kalka in Tomaž Salamon iz Koprja. Delno sta rešila »Lešnike« Irena Kosmač in Bredica Bargač iz Trnja. Ker so prišle samo tri pravilne rešitve, smo izžrebali samo enega reševalca in to je bil Vogrič Matija iz Koprja.

Danes so spet na visti »Lešniki«. Upam, da boste prihodnjič bolj številni z odgovori! Prav lepo vas pozdravlja

stric Miha.

Branko Šalamun:

Iz Kopra v Švico

V bolniškem delu mesta nad znamenito gotško katedralo, nad vladno palačo in nad trgovskim nebotičnikom — sredi vzornih vrtov in ob bolniških posteljah se odraža značaj Lausanne, ki združuje strogost in solidnost alpskega središča s širino in toplino vinorodne pokrajine ob jezeru. Na mestu današnjih modernih klinik, institutov in sanatorijev vodilnih farmacevtskih tvrdk so bili ustanovili škoije in menihi prvo bolnišnico za gobavce iz takrat daljnega in danes bližnjega vzhoda, oziroma za svoje invalide iz križarskih vojn v XII., XIII. in XIV. stoletju. Od takrat do danes so vstani mnogi rodovi vav- doiških domačinov bolniškemu me- stu svoj pečat.

V Zenevi sem prihajal obkrog de- sete ure ponavadi prezgodaj na pri- jetej pomene med profesorjem in med asistenti, v Lausanni sem se pa v jutranjem mrazu dobro ogrel, da nisem zamudil nobenkrat no- bene minute čez osmo, ko je prišel redkobesedni in spoštovanja vredni profesor Maurice Jaccottet vizito.

»Pri nas iščemo sintezo. Na splo- šno so naši učitelji zelo previdni in nam skušajo posredovati, kar je

najboljše« — je pripovedoval pri- jazni in resni asistent pediatrične klinike. »Nikakor ne želimo ekspe- rimentirati z bolniki. Naš šef je bolj zdravnik kot profesor. Novih zdravil ne uvaja nikoli zato, da bi se o tem razpisali, temveč zaradi njih preizkušene terapevtske vred- nosti. Profesor publicira sorazmer- no malo, je pa odličen klinični opa- zovalec, strog napram sebi in na- pram nam in je predvsem in vedno zdravnik. Pod trdo lupino se skriva zlato srce.«

Pozornost Švicarjev za Jugosla- vijo sem občutil najbolj neposredno prav v Lausanni, ki je rodno me- so vodilnega generala in organi- zatorja švicarske obrambe. Zdi se mi, da iskrenih simpatij za nas tu nihče ne moti — ali da vsaj ne uspe. »On ne se laisse pas dioter — c'est ça.« Niste bili in ne boste za to, da bi vam diktirali — in prav imate!

Pred sto leti je iznajdljiv lekar- nar iz Veveya pričel izbirati naj- boljše mleko za otroke in jo proda- jati v čednih, praktičnih zavojčkih. Ime mu je bilo H. Nestlé. Strideset

let pozneje je vrgla švicarska firma Nestlé na trg prve konzerve kon- denzirane kravjega mleka. Danes so tovarne mlečnih proizvodov, živili in zdravilnih preparatov »Nestlé« po vsem svetu močno po- vezane s svojo organizacijsko in znanstveno švicarsko matico. V četr- ti vil in angleških parkov v Va- veyu blizu Montreux-ja sem našel v vzornem dečjem domu 30 otrok v prvem letu starosti, hranjenih s preparati Nestlé in negovanih od izbranih medicinskih sester iz vse- ga sveta.

»Pri vas najbrže ne propagirate dojenja?« sem vprašal.

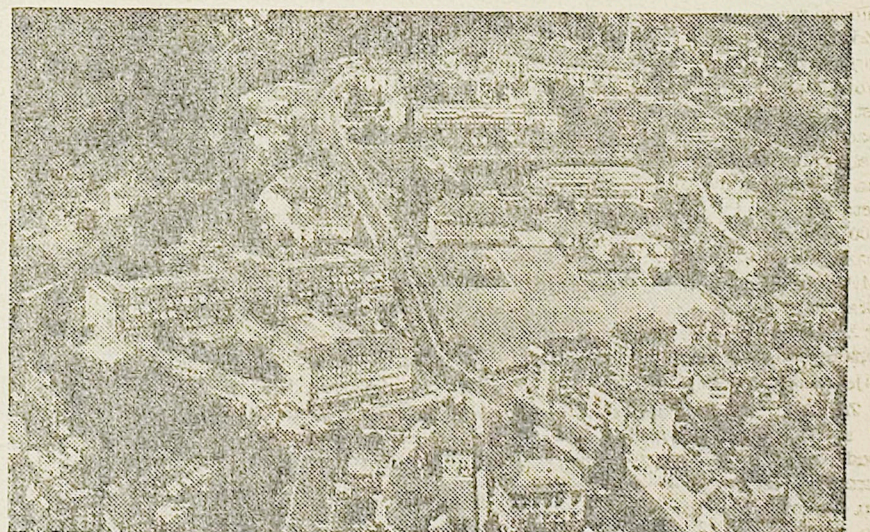
»Nasprotno,« mi je zatrdil njihov vljudni pediater »Vedno znova po- udamo, da za dojenje nimamo nadomestila. Le da žal premnoge matere pri nas drugače mislijo.«

Najin razgovor je vtekel na uše- sa majhen razigran črček Jean Pierre iz francoskega Martiniquea v Karibskem morju izza snežnobel- lih plenit. Njegova mama igra tren- dno v nekem orkestru v Rimu. Mlajša in manj navihana Zehra iz Teherana ni kazala posebnega nav- dušenja nad vizito, pri kateri gostje neprestano sprašujejo. Zadnjič di- rektor državnega zavoda za pre- hrano iz Helsinkijev, večeraj prin- cesa iz Siam in danes totti rado- vednež z Balkana. Ko sem služil v ljubljanskem dečjem domu sem se res spraševal: kaj bo z deco, ki jo

odlagajo, kaj bodo počeli, jim ni do nje. Priznati moram, da ni dolž- nost firme Nestlé, da na to misli.

Med razkošnimi kontrolnimi la- boratoriji okrog tako imenovane vodilne tovarne (»Usine — pilote«) ob jezeru, so mi ostale v spominu miške, ki dobivajo skrbno izbrano hrano z vsem, kar njihov organi- zem potrebuje, razen vitamina D. Vitamin D je iz hrane znanstveno natančno izločen. Da bi ga orga- nizem ne tvoril sam iz maščob in

pod vplivom svetlobe, živijo miške v večni temi. Razumljivo je, da so postale težko rahitične. Njihov ra- hitis potrjujejo odlični rentgenolo- ški posnetki. Nato dobijo miške vi- taminski preparat firme Nestlé — in ozdravijo, kar se znova ugotovi rentgenološko in preveri na mišem skeletu, zaradi biološke kontrole učinkovitosti vitaminskih prepara- tov. Če bi mogle, bi te miške se- veda pobegnile, čeprav ne vedo, za kaj tu gre.

Bolnišnice v Lausanni

ZGODBA, ki je niste še čuli

Jaz nič ne rečem, tudi časnikarji so ljudje, tudi oni so ustvarjeni po pasji predobi, ampak, gorje človeku, ki ima z njimi opravka! Bolje bi bilo da bi ga mati ne bila rodila, temveč da bi se izlegel iz gumijevga jajca kakor krokodil.

V svojo nesrečo poznam ducat ali dva časnikarjev in med njimi so nekateri celo uredniki — zlomkova sadra! Brdskih izkušenj, ki sem jih že imel z njimi, ne bom našteval. Čitatelji, ki so preživeli zadnjo vojno, imajo grozot že dovolj. Ni potrebno, da bi jim znova ustvarjal kurjo polt.

Povedal vam bom raje neko zgodbo, ki je stara kakor Nanos. In prav iz tega razloga imam upanje, da je niste še slišali. Če pa ste jo, bodite tiho in mi ne segajte v besedo. To je najmanj kar vljudnost zahteva. Saj ni slaba ta zgodba. V začetku kaže neke božjanske napade, ko se bom pa malce ugrej, bo šlo vse gladko kakor na Dunaju.

Ta zgodba se je dogodila pred mnogimi desetletji v Ameriki, kajpada. Amerika je velika dežela in pridelala mnogo graha, kar nam je pred nekaterimi leti temeljito dokazala UNRRA. Američani imajo tudi jajca v prahu in še mnogo drugih podobnih reči imajo v prahu.

Ampak ta zgodba — sam ne vem, od katerega konca bi jo začel pripovedovati. Tudi iz plitje perspektive je videti zanimiva.

Najbolje je, da začnem, potem pa sodite sami.

Prad mnogimi in mnogimi desetletji se je tam daleč na ameriškem divjem Zapadu začelo porajati prijazno novo mesto, ki se je imenovalo Aufbiks. Tam je v tistih časih bil edini pravični sodnik revolver petkilogramskega kalibra. V sto in sto primerih je revolver tako dobro pomiril razgrajen, da ni nikoli več pobral s petami.

Aufbiks je bil v začetku zelo skromno naselje. Nekaj skromnih lesenih kolib in pa pivnica — salun so rekli temu tam. Toda to je bilo tako le v začetku. Tekla so leta in Aufbiks je rasel. Kakor gobe so poganjale nove hiše in z njimi vred so kalila iz tal tudi prva znamenja kulture in civilizacije. Rodile so se glasne dvorane, v katerih so ljubka in našminkana dekleta zabavale razcapane prerijske klateže pajoči in padnevi. Večalo se je tudi število pivnic.

Po prvem desetletju mestnega obstoja so občinski mošje napravili bilanco in so izračunali, da šteje prebivalstvo okoli osem tisoč in še nekaj več pošvedranih duš. Takrat je pred njihova obličja stopil velik Brdavs in je rekel, da bo z jutrišnjim dnem otvoril v gornjem koncu Aufbiksa igralnico in da, če ima kdo kaj zoper to, naj se takoj oglasi. In pomaknil si je revolver petkilogramskega kalibra z desnega boka bolj v ospredje. Od občinskih mož ni nihče pokazal volje, da bi se protivil napredku kulture.

Igralnico je odprl. Ob tej priliki vam moram povedati, kaj je to. Predstavlja si petdeset korakov dolgo in trideset korakov široko kolibo. Koliba je lesena in njena streha tudi. Največ prostora v njej zavzamejo štiri kegljšča, na prvem koncu ob vhodu je pa nekaka dvorana, natrpana z mizicami za kvartete. Cisto v ospredju je dolga točilna miza — bar so ji pravili — in za njo so od tal do stropa bile po policah razstavljene steklenice vsakovrstnega žganja. Najslabša od teh pijač je imela devet konjskih sil. Tu se je dobilo vse, kar je pozeležlo srce najzibirnejšega pijanca: od benediktina in kartuzijanca do dalmašinskega maraškina in pelinkovca, od kranjskega florijana in brinovca do škotskega rženega viskija z normalno napetostjo 333 voltov. Poleg so bile pri strani še stelaže polne cigaret, cigar in snof-tobakov.

In tukaj v tem krožku se je zbirala aufbiksarska mladina. Strokovnjaki so jo učili kajenja, čikanja in snofanja, pitja opojnih pijač in igranja pokurja. Šlo se je pač samo za kulturo in napredek.

Aufbiks pa ni ostal v tej vodoravni legi. Če bi to storil, bi si podpisal smrtno obsidbo. Kultura, veste, ni nikakoli toga stvar, prav nasprotno, zelo gibljiva je. Nikoli ne obiti na neki določeni ravni. Ali se dviga ali pa pda. V Aufbiku se je dvigala.

Ali vam ne pride nekega dne od Vzhoda neka sirotka z velikanskimi brki, ki pravi, da se je učil in izučil v časnikiškem rokodelstvu in da zna postavljati pike nad vse črke, ki jim pravimo »le«! Pisal pa se je ta reva Mark Twain. Takoj drugi dan je sklical pred mestno konjarno množični sestanek vseh Aufbiksarjev in jim je takole govoril:

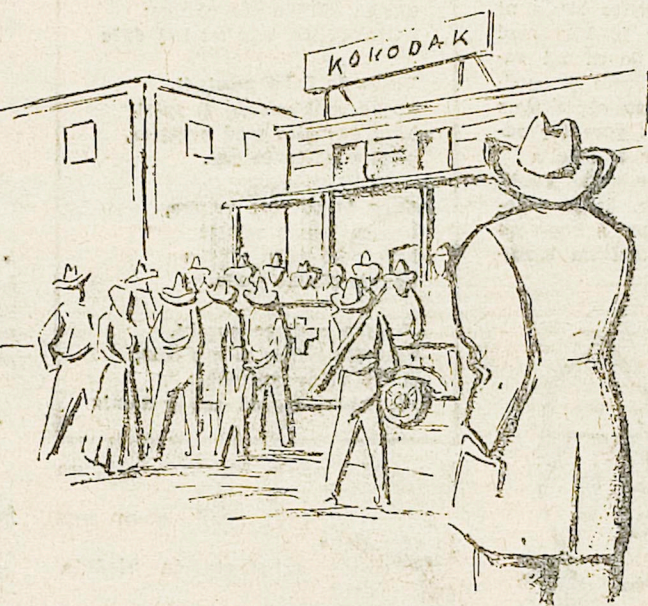
»Slavni Aufbiksarji! Preden nadaljujem, prosim kratkega potrpljenja.« (In se je useknil v velik rdeč reber, kakor da bi zatrobil na pozavno). »Zbrali smo se v slavnem Aufbiku, da bi se pomenili o napredku. Aufbiks je prav tako veliko mesto kot London, čeprav ni še do tista mere dozidano. V njem najdemo vse, kar pozelelo človeško srce — lepe in bučne pivnice, lepa in razkošna plesišča z importiranimi dekleti in kot slišim imate tudi že lepo urejeno igralnico, ki je skoraj podobna tisti v Monte Carlu. Samo nečesa še nimate — nimate lastnega časopisa. To pomanjkljivost bomo pa prihodnji mesec ozdravili. Ta nujna potreba je mene prignala v slavni Aufbiks. Jaz, ki sem od tega, bom prihodnji mesec začel izdajati sijajen tednik, ki se bo imenoval »Kokodak«. Vsi ga boste veselili, ker bo od prve do zadnje strani poln najzanimivejših novic. V njem boste brali poročila o najnovejših revolucijah in pištolah. Izvedeli boste iz njega o čudovitih zdravilih, ki ozdravljajo vse — od pelagie in slonovske boleznii pa do Zgornjega Kašlja pri Ljubljani. Tudi potem, ko bo časopis do poslednje vstnice prebran, bo še koristil v tistem skrajnem kotičku, ki ga najdemo v vsaki hiši ali v njeni bližini. V ta namen bo tiskan na posebnem sanitetnem papirju. Pričakujem, da se boste vsi nanj naročili!«

In po preteku treh tednov je že izšla prva številka Kokodaka. V njej so brali čitatelji, kako je stoletni Mekfizolovi mami zrasel nov zob; kako je tisočletno lotosovo seme pognalo nove kalii in da bo prihodnje leto cvetelo in rodilo zlahten sad — fige, če se ne motim. Potem je bilo povedano, kako se je nilski krokodil pobastardil z nojem in da je iz tega nastala nova žival, ki brozga po blatu in ima v repu nojevo perje. Skratka polno važnih novic je Kokodak prinašal naprednim ljudem v Aufbiku.

Takoj po tem se je v Aufbiku organiziral krožek razumnikov — klub intelektualcev so mu rekli. Ta je imel redne seje in je dajal uredniku Twainu bistroumne direktive. Z domačimi besedami rečemo temu prosveta ali pot navzgor.

Pri tako silnem zamahu kulture ni prav nič čudno, če se je življenje v Aufbiku še bolj razgibalo. Preden je mogla Mekfizolova mama zmoliti sedem zaporednih očenašev, je prišel od nekod Brdavs št. 2 in ustanovil igralnico v spodnjem koncu Aufbiksa. To je bilo pretirano, mož je prehitel čas. Normalno gre evolucija bolj počasi. Krožek razumnikov je to vprašanje gor vzel in je rekel: »Nem tu dum — tega ne potrdim!«

Na feto pošto je bil poklican v klub urednik Kokodaka. Predsednik Kosmatinec je povzdignil besedo in je rekel: »Priatelj Twain! V kulturi našega slavnega mesta se dogajajo nečedne stvari. V Aufbiku se je ustanovila druga igralnica in mi tega ne odobravamo. Prvič dela prva konkurenca drugi in drugi dela druga konkurenco prvi. To je pa zlo. V Kokodaku smo res brali, da ljudje, ki so napred-

ni, povsod podpirajo igre. Naj to le velja za druge kraje. Mi v našem krožku smo stari in modni ljudje. Nič več ne vidimo pik na kvartah in zato smo načelno proti igram in igralnicam sploh. Z eno igralnico bi še potrpehli, dve sta pa odločno odveč. Prijatelj Mark, potrebno je, da začneš v Kokodaku borbo proti obema. Samo tako, vidiš, boš nepristranski!«

»Ampak,« je rekel Mark Twain v stiski in se počohal z levico za desnim ušesom, »nevarna stvar je to. Obema lastnikoma se bo to zdelo za malo. Mislija bosta, da sem napravil tiskovno pomoto in jo bosta prišla z revolverji popravljati v uredništvo — vsaj tako bi rekel pokojni Ferdo Plemič. Meni to ne prija, moj telesni ustroj ne prenese takih korektur.«

»Kar nič se ne boš izmikal. Lepo boš udaril po obeh. Nevarnost zate je pa malenkostna. Brdavs te ne poznata in se boš v nevarnosti zmeraj lahko skril. Če bi pa le prišlo do tega, da ti prvi ali drugi zavije vrat, kar brez skrbi boš, takoj ga bomo linčali.«

Nagradna križanka

1	2	3	4	5	6	7
8						
9						
10						11
				12	13	
14	15		16			
17						
18			19			
20		21		22		
23			24		25	
26				27		
28						

Vodoravno: 1. vulkan ob gvinejski obali v Afriki (4070 m), 8. germansko plemo, ki je živelo v Srednji Evropi proti koncu 5. stoletja, 9. očesna mrežnica, 10. pokrajina ob Jonskem morju v Grčiji, 12. država v Severni Ameriki, 14. reka v Sibiriji, 16. zavij, omotan, 17. glasbeni instrument, 18. znak za kemično prvo, 19. mesto v Severozahodni Siriji, 20. reka v Afriki, 22. staroslovanski veznik, 23. postava, rast, oblika telesa, 25. skrajšana oblika veznika, 26. zvezda repatica, 28. gorovje v južnem delu Indije.

Navpično: 1. republika v Sovjetski zvezi, 2. isto kot 19. vodoravno, 3. osnova človeškega alkohola, 4. arabski knez, 5. zgoden, predčasen, 6. reka v Jugoslaviji, 7. nikalna

oblika pomožnega glagola, 11. staroveški topovi, 12. nizko gorovje med porečjem Volge in Uralom, 13. naprava za širjenje alarma, 15. moški pevski glas, 16. reka in mesto v južnem Uralu, 21. vrsta ovac v Južni Ameriki, 24. Noetov sin, tudi oblika pomožnega glagola, 27. kazalni zaimek.

RESITEV IZ PREJSNJE STEVILKE:

Vodoravno: 1. Omar, 5. menu, 9. matiča, 12. obilen, 14. il, 15. Maribor, 17. ti, 18. kak, 20. Rabar, 21. vot, 22. Aran, 24. led, 25. lapa, 26. Ilir, 28. besj, 29. nekaj, 31. motor, 32. rokovnjak, 34. rat, 35. Rio, 36. lik, 38. robida, 40. grenak, 43. Ivana, 44. anali.

Navpično: 1. omika, 2. malarin, 3. at, 4. Rim, 5. mir, 6. el, 7. netopir, 8. Unita, 10. car, 11. Aral, 12. obad, 13. bor, 16. Iber, 19. koleraba, 21. visočina, 23. nikotin, 25. letalen, 27. rak, 28. boj, 30. jora, 31. mnog, 33. vi, 34. rov, 37. kal, 38. ri, 39. da, 41. Ra, 42. ki.

Med reševalce, ki so nam poslali pravilno rešitev križanke v zadnji številki, smo razdelili dve knjižni nagradi, ki ju prejmeta Božena Lasieč, Portorož in Mitja Race, Koper.

ŠAH

PRVENSTVO ISTRSKEGA OKROŽJA

V nedeljo se je začel v Kopru pod pokroviteljstvom komandanta VUJLA jugoslovanske cone Trsta Mloša Stamatoviča in predsednika Okrožnega ljudskega odbora Julija Beltrama prvi šahovski turnir za prvenstvo Istrskega okrožja. Ob otvoritveni slavnosti je pozdravil udeležence in jim spregovoril nekaj besed o pomenu tega turnirja tudi tov. Julij Beltram.

Udeleženci so razvrščeni v turnirsko tabelo po naslednjem vrstnem redu: 1. Giuseppe Fornasaro (Piran), 2. Jovan Nikolič (Portorož), 3. Dr. Vojko Milnar (Portorož), 4. Dragisa Saranovič (Koper), 5. Egon Klobočar (Koper), 6. Darko Franovič (Buje), 7. Mladen Petrinčič (Koper), 8. Ivan Renko (Piran), 9. Ivan Gajski (Portorož) in 10. Josip Vujič (Buje).

»Ne bi li bilo bolje, da bi ju linčali že zdaj?«

»Bi, ali ne smemo, ker tega zakon ne dovoljuje. Saj vidiš, da vlada v Aufbiku sama civilizacija.«

Dolgo je ugovarjal Mark Twain, kočno se je pa le podal. Napisal je ljut članek proti igralnicam sploh in proti obema Brdavsoma še posebej. Vsak stavek je bil posut z gorečim zveplom.

Od ure, ko je usodna številka Kokodaka izšla, je urednik Twain stal za oknom v uredništvu, ki je bilo v prvem nadstropju, in pozorno ogledoval cesto spodaj. Pričakovanje se mu je izpolnilo šele proti večeru. Točno ob pol petih zagleda človeškega hrusta, ki koraka proti uredništvu in neše v roki dokaj debelo gorjačo.

»Aha!« je rekel urednik in se ozrl okoli. (Za beg ni bilo več časa. Potrebna je bila samo strategija.)

Minuto ali dve pozneje se vrata uredništva odprejo, kakor da bi sunil vanje ciklon.

Prišlec se ni predstavil, le belo je pogledal in vprašal: »Kdo je tukaj urednik?«

»Nekdo, ki mu je ime Mark,« je rekel Mark Twain ljubeznivo »Sedite, prosim. Urednika trenutno ni tukaj. Nekam je odšel, pa bo gotovo kmalu nazaj. Ali bi radi z njim govorili?«

»Presneto rad bi govoril z njim,« je rekel neznanec in se zagledal v gorjačo. »Bom počakal, da se vrne.«

»Kar mino počakajte tukaj. Grem pogledat zanj. Morda bom kmalu dobil.«

To je rekel urednik Mark Twain in zdrdral po stopnicah navzdol.

Komaj pa je stopil skozi vhodna vrata na dvorišče, nali na novega hrusta, ki je nosil v roki še debelejšo gorjačo.

»Prosim,« pravi došlec, »rad bi govoril z urednikom Kokodaka. Ali je morda zgoraj?«

»Je, je,« je hitel zatrjevati Mark Twain navdušeno. »Seveda je. Kar gor pojdite. Sedi tam pri mizi in pestuje nekaj okleščem kol. Ne vem, kaj mu je danes. Nekam slabe volje je videti.«

»Bo že kmalu boljše volje,« je rekel novodošlec in ljuto robantil po stopnicah navzgor.

Mark Twain je bliskovito izginil za bližnjim vogalom in utonil v notranjosti ondotne pivnice. Naročil si je zaporedoma kar tri črne kave. Srebal jih je in se zadovoljno nasmihal. Prav nič se mu ni mudilo nazaj. Se troje močnih likerjev si je privoščil in pokadil debelo havanko. Ker pa ni mogel za večno tam biti, je končno le prijazno pozdravil vse okoli sebe in se poslovil.

Z veliko previdnostjo se je bližal uredništvu, ko je pa zagledal tam ambulančni voz in veliko gnučo ljudi, se je letem kar pogumno pridružil. In videl je, da so sanitetni strežaji nakladali na ambulanco dvojne razbitih velikarov, ki sta kazala, da sta v zadnjih pojemljajih. Sočutno je povprašal najbližnjega gledalca:

»Kaj se je pa zgodilo?«

Nič točnega ne vem. Zgoraj v uredništvu sta se ta dva možakarja spopadla in se strahovito obdelovala z gorjačami. Niti šerif ju ni mogel razdvojiti. Nehala sta šele takrat, ko sta podlegla batinam. Kakšno zasebno sovraštvo brez dvoma. Nu, škoda ju ne bo, če oba udarita s podkovami.«

Mark Twain je toplo soglašal.

Taka usoda, vidite, čaka vsakega, ki hoče z uredniki zobati česnje. Jaz vem to že mnogo let. Če me zla usoda pripelje na njihovo pot, sem zmeraj ljubezniv in se jim dobrikam. Zato bom pa živel še leto ali dve — ako bog da!

RADIO jugoslovanske cone Trsta

SPORED NAJVAŽNEJSIH ODDAJ od 22. marca do 23. marca

Sobota, 22. marca: 14.35 Slovenske narodne — 18.00 Borbene pesmi jugoslovanskih narodov — 19.00 Radijski roman: F. S. Finžgar: »Pod svobodnim soncem« (III. nadaljevanje) — 21.00 Domači zvoki, vmes ob 21.30 »Od sobote do sobote«. Nedelja, 23. marca: 8.30 Za naše kmetovalce — 9.00 Za pionirje: Bratovščina sinjega galeba — 13.45 Glasba po željah — 17.50 Reportaža: Pred novo turistično sezono. Ponedeljek, 24. marca: 14.35 Slovenske narodne — 19.00 Uganite, kaj igramo — 21.00 Slušna igra: Priestley »Inšpektor na obisku«. Torek, 25. marca: 14.35 Poje vokalni kvintet Niko Stritof — 18.10 Kulturni razgledi — 19.00 Mojstri v glasbi in anekdotah — 20.00 G. Puccini »La Bohème«, opera v štirih dejanjih. Sreda, 26. marca: 14.00 Popularne skladbe Cajkovskega, Smetane in Dvoraka — 14.35 Igra orkester JLA iz Portoroža, poje narodni pevci — 18.00 Slovenska umetna glasba — 18.15 Iz tiska zamejskih Slovencev — 19.00 Radijski roman: F. S. Finžgar: »Pod svobodnim soncem« (IV. nadaljevanje). Četrtek, 27. marca: 14.35 Slovenske narodne — 17.30 Pesmi borbe in dela — 17.45 Iz zgodovine naše narodne revolucije — 18.00 A. Dvorak: »Slovanski plesi« — 19.00 Koncert violinista Igorja Ozima. Petek, 28. marca: 11.15 Oddaja za šolsko mladino — 14.35 Bosanske sevdalinke, poje Hamdija Samaradžić — 18.15 Zdravje in dom — 19.00 Zene v življenju velikih skladateljev.

Objave in oglasi

Hrvatini Danilo iz Skofije II št. 46 proglašam za neveljavno svojo osebno izkaznico št. 53582/882 izdano od MLO Koper.

Kavalič Ida iz sv. Antona št. 73 proglašam za neveljavno osebno izkaznico izdano od KLO Čezarji. Izkaznica mi je bila ukradena.

Varčna gospodinja

Varčujemo lahko povsod. Pri kuhi, kurjavi, oblekah, denarju. Varčevanje je zlasti potrebno v številni družini, kjer mnogo ust čaka na grizljaj in mnogo rok stega po kruhu. Kako lahko varčujemo pri kuhi, da ne povzročamo škode na zdravju?

Pri sestavljanju jedilnika ne smemo pozabiti na morebitne ostanke hrane od prejšnjega obroka. Z nekaterimi dodatki jih lahko sprememo v popolnoma novo jed. Skoraj vsaka hrana je uporabljiva, če jo zopet prevremo in pomešamo z raznimi dodatki. Priporočljiv pa ni pregret krompir in postane gobe, ker lahko povzročijo tudi zastrupljenje.

Kosti od pečenke, ako so čedne in jih ni nihče obiral, zberemo, zalijemo z vodo, jim dodamo razna zelišča in tako imamo okusno juho. Poleti jih moramo seveda shranjevali v hladnem prostoru in v ločeni posodi, če hočemo, da nam ne zadišijo. Pozimi je to lažje.

Mleko se nam poleti ne bo skvarilo, če vržemo vanj ščepec sode bikarbone. Ako moramo neki jedi dodati kis, vino ali pa limonov sok, storimo to tik pred serviranjem, ker sicer te tekočine hlapijo in jih moramo ponovno dodati. Jajčne beljake lahko ohranimo za drugi dan. Sveži ostanejo, če vlijemo nanje nekaj mrzle vode. Količino jajc lahko povečamo z dodatkom mleka ali vode.

Važno je varčevanje pri maščobah. Jedi, ki kar plavajo v masti, so škodljive prebavilom in telo nima koristi od tega. Večkrat lahko nadomestimo mast z mlekom, smetano ali podobno.

Ce nameravamo imeti mrzlo večerjo, pripravimo to že opoldne.

Vedenje v sliki

Pretrpana vpljudnost!

ZDRAVNIŠKI KOTIČEK

Tovarišica L. L. iz Postojne je v skrbeh, ker je imela vnetje rebrene mrene, po kateri so ji ostale zarastline. Zdaj se boji, da bo potrebna operacija in bi rada vedela, če se dajo zarastline odpraviti.

Vnetje rebrene mrene je precej pogosta bolezen in je skoraj vedno v zvezi z infekcijo z bacili tuberkuloze. To se strašno sliši, kaj ne? Toda vseeno ni tako hudo, kakor se sliši. Od vseh pojavov tuberkuloze je namreč tako vnetje eno od najlažjih in prav pogosto bolnik niti ne ve, da ga je imel; šele rentgen odkrije »zarastline«.

Ko smo n. pr. pred leti pregledali nad 4000 delavcev in delavk nekega velikega industrijskega središča na Gorenjskem, smo take zarastline našli v 9 odstotkih, to se pravi pri vsakem 11. delavcu. In vendar se ogromna večina njih ni zavedala, da so bili kdaj resno bolni. Leta in desetletja so živeli in delali v popolnem zdravju.

Toda kadarkoli nastopi vnetje rebrene mrene (»suhov« ali pa »vovod« — oboje je mogoče), takrat ostanejo — z zelo redkimi izjemami — včasih prav neznatne, včasih pa zelo obsežne zarastline. Večinoma te zarastline ne pomenijo prav nič hudega — kakor smo že gori videli. Kdor jih ima, jih sploh ne čuti. Samo če so prav obsežne, morejo zarastline ovirati dihanje in sem pa tja povzročijo celo lahko deformacijo prsnega koša na tisti strani, kjer se nahajajo.

Odstaraniti se te zarastline ne dajo in tudi ni potrebno, da bi jih skušali odstraniti. Tekom časa se

Jaje in klobas ne bomo kuhali zvečer in zapravljali po nepotrebnem kurjavo.

Kadar pečes kaj v pečici, ne zalivaj z mrzlo vodo, ker to hladi pečico in moraš dodajati drva. Če je treba pripraviti samo nekaj skodelic čaja ali kave, ne zakuri ognja, kot bi morala skuhati celo pojedino.

Varčna gospodinja varčuje tudi s časom. Kupiti moramo vse o pravem času in samo to, kar v resnici potrebujemo. Izkušena gospodinja mora vedeti tudi količino hranil, ki jih bo kupila in se ne bo dala vplivati od trgovca, da ji bo natrpal mrežo z živili, ki jih nikoli ne uporablja.

Predno se odprvi varčna gospodinja na trg ali v trgovino, dobro premisli kaj in koliko bo kupila. Če ima slab spomin, naj si vse, kar

Katere barve pristojajo

Barva obleke bi ne smela biti nikoli slučajna. Nositeljica mora skrbno in s preudarkom izbrati sebi primerno barvo.

Rdeča barva je najkrepkejša. Nekatere žene se odemejo v rdečo, kadar so obupane, slabe volje, nerazpoložene. Ta barva vpliva namreč blagodejno na lastno in tudi na razpoloženje okolice. Iz tega vzroka ugodno vplivajo na duševno stanje človeka, očem sicer ne prija. Rdečo obleko, posebno živih odtenkov, bi si pa smele privoščiti samo žene in dekleta z lepo poltjo, ker rdeča barva še podčrta vse nedostatke polti.

Zelena barva je barva mladosti, upanja, miru in zdravih živcev. Nek večak priporoča to barvo za domače obleke in obleke v uradih, kjer delo dovede do živčnih pretresljajev. Olivno zelena barva pristaja pa predvsem temnopoltim, oziroma tistim, ki so živahnih barv.

Rumena barva ugaja otrokom in mladini. Barva sonca vpliva ži-

rabi, napiše na listek ali v beležnico. Žena, ki sama služi vsakdanji kruh, navadno bolj premisli, kaj in koliko bo izdala, ker se zaveda, da se mora truditi, da pride do zasluzka. Gospodinja, ki so zgolj gospodinje in ne preveč preudarne, pogosto zelo lahkomišelnostno ravna z denarjem, ki ji ga prinese mož domov. Ravnanje moramo pač z razpoložljivimi sredstvi in ne delati nepotrebnih dolgov! Gospodinja, ki se zadolži pri peku, mesarju ali trgovcu, vzbuja nezaupanje in je v nečast vsej družini. Raje skromneje, a brez dolgov. Izogniti pa se moramo tudi skrajnosti, da zaradi varčnosti ne zabredemo v skopost. Skop človek namreč nima nikoli ničesar dovolj in je navadno tudi zavisten. Družina, ki se ponaša bodisi s potratno ali pa skopo gospodinjo, ni vir sreče in zadovoljstva.

vahno, veselo in jo priporočajo posebno onim, ki imajo stalen stik z otroki.

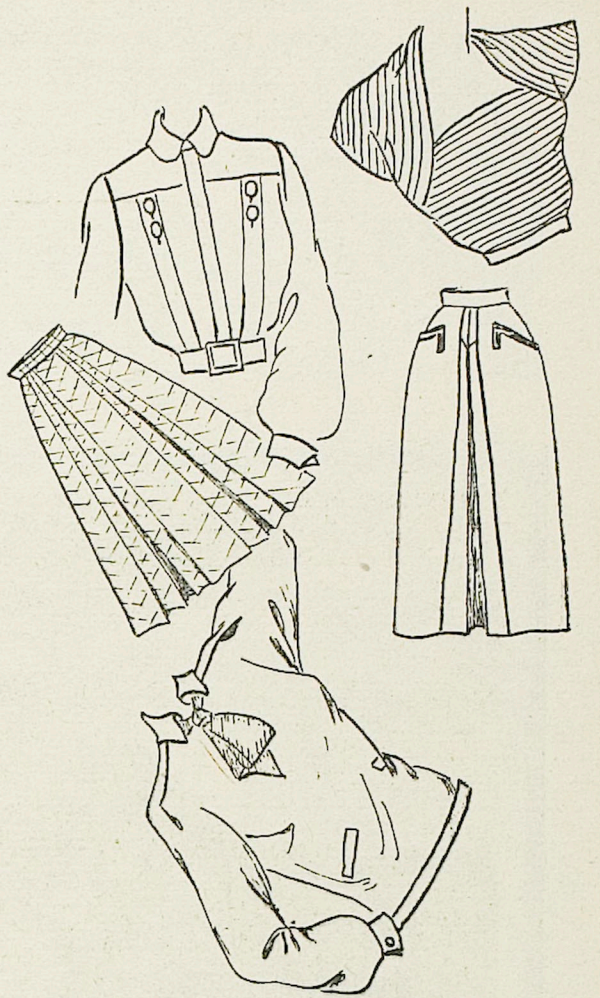
Modra barva je umirjena in vzbuja celo melanholijo, če je temna. Zato temno modro obleko osvežimo in poživimo z našitki bele ali svetlorožnate barve. Živomodra barva ni za blede obraze, poveča bledico. Sinjomodra barva pa izredno pristaja otrokom in mlajšim osebam, zlasti če so plavalce.

Siva barva je elegantna in daje lahko pojavi svež, športen izgled. Na splošno pa lahko rečemo, da siva barva dela starejšo. Potrebno je, da sive obleke poživimo z belim ali pisanim okrasom.

Kar velja za sivo barvo, velja tudi v glavnem za rjavo.

Črna je zelo priljubljena, ker daje videz dostojanstva, svečanega razpoloženja in pristaja skoraj vsakomur. Previsoke, vilke in blede pojave, po vzbujajo v črni videz mrliškosti. Kombinirati jo morajo s kako svetlo barvo.

Bluza in krilo sta priljubljena oblačilna komada. Lepa bluza in ustrezajoče krilo dajeta nosilki čeden izgled! Izbira materiala je poljubna. Evo vam nekaj domislekov!

DROBNI NASVETI

Kadar imamo preutrujene oči, si denemo mlačne obkladke kamilčnega čaja.

Ob dolgem stanju nam zateko glečarji. Topli obkladki, namočeni v kis, bodo pomagali.

Ce ti posoda diši po ribah, čebuli in podobno, prideni vodi za umivanje nekoliko kisa. Duh izgine.

Osebe, ki pri delu ves dan stojijo, naj nosijo elastični pas, da se izognejo povešenju notranjih organov.

Športne zanimivosti

Planica zopet središče športnih dogodkov

V nedeljo bodo v Planici na 80-metrski skakalnici zopet velike skakalne tekme. Čeprav letos ni Planiškega tedna, ki bi obsegal poleg skokov še alpska tekmovalna in telke, je vendar za prireditve precejšnje zanimanje. Gledalci, ki so lani prisostvovali skokom na 80-metrski skakalnici so odkrito priznali, da jih je lepota skoka bolj zadovoljila kot na 100-metrski skakalnici, ki je podrt. Letos bodo začeli graditi novo, za kar je odobreno že 12 milijonov dinarjev.

Na nedeljskih tekmah bodo nastopili tudi nemški, avstrijski in italijanski skakalci, zelo verjetno pa tudi švedski, finski in norveški. Avstrijsko ekipo bo vodil naš stari planiški znanec Bradl. Vsekakor se obeta med njimi in domačo skakalno elito zanimiva borba.

SMUCARSKE TEKME V TOLMINU

Preteklo nedeljo so bile v okviru mladinskega festivala sektorske smučarske tekme v Tolminu, na katerih so tekmovali mladinci, mladinke, starejši in mlajši pionirji, pa tudi ciberni. Med mladinci je na progi 3.500 metrov zmagal Jelko Krešče s časom 20.34 minute. Mladinke so tekmovali na progi 1.500 metrov. Zmagala je Irena Skok s časom 9.52 minute.

Pri starejših pionirjih je dosegel prvo mesto Andrej Manfreda s časom 10.14 minute, pri mlajših pionirjih pa Guido Constantin, ki je pretekel progo v 11.16 minute.

Cicibanj so tekmovali na progi 400 metrov in je dosegel prvo mesto Ivan Bajt s časom 5.15 minute.

V. F.

V prvem kolu slovenske nogometne lige je prišlo do velikih presenečenj. Tako je mariborski Zelenižar premagal v Ljubljani Odred s 4:3, ljubljanski Zelenižar pa je igral z lanskotletnim prvakom Korotanom neodločeno 2:2.

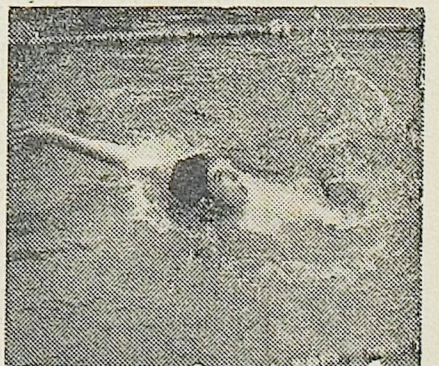
sko reprezentanco 4. in 5. avgusta v Zagrebu.

Jugoslovanski skalec Rudi Finžgar se je udeležil velikih skakalnih tekem na Muehlenkopfski skakalnici. Nastopilo je 30 tekmovalcev iz 5 držav, tekme pa je gledalo 15.000 gledalcev. Uspeh Finžgarja je presenetljiv, saj se je plasiral na šesto mesto pred mnogimi znanimi skakalci. Za seboj je pustil tudi Ederja in Gehringa. Finžgar je skočil 74 in 79 metrov, zmagovalec Brutscher pa 82 in 81 metrov.

Ljubljanski košarkarski klub A.S.K. je premagal mariborski Branik s 67 proti 30.

Dolinar in Harangozo nastopata na velikem mednarodnem namiznoteniškem turnirju »Grand prix de Paris«. Oba sta se plasirala v četrtfinale.

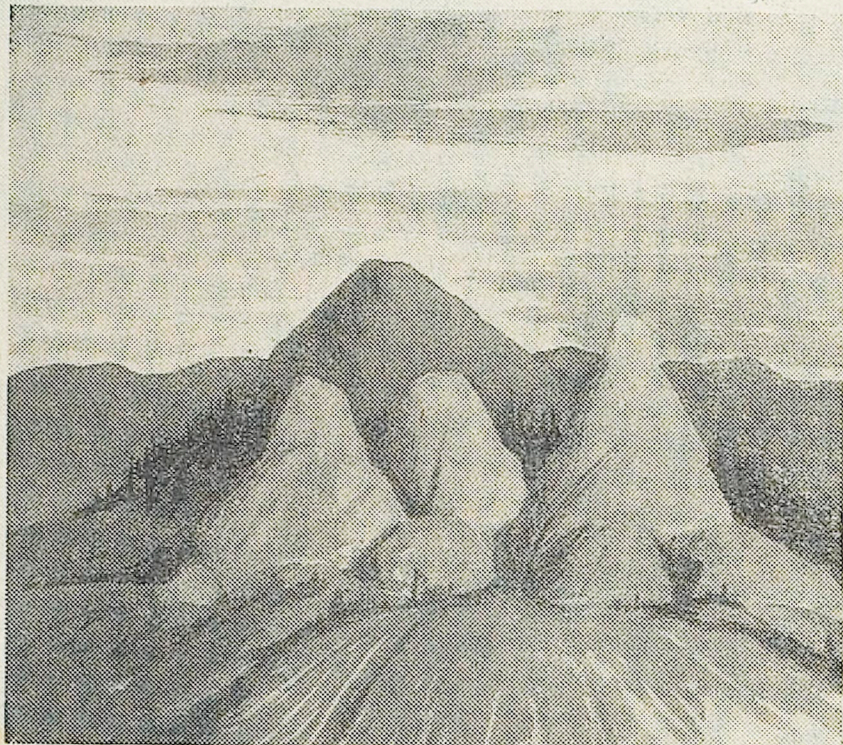
Sedgman poražen v Stockholmu. Neuradni svetovni teniški prvak Avstralec Sedgman je gostoval v Stockholmu in na splošno presenečenje izgubil v igri z nekdajšnjim švedskim teniškim igralcem v tekmovalju za Davisov pokal Johanssonom z rezultatom 6:2, 7:9, 6:4.

Mladi francoski plavalec Gilbert Bozon je v nedeljo postavil nov evropski plavalni rekord na 100 m hrbtno s časom 1:04,3. Ta rezultat je le za sedem desetink sekunde slabši od svetovnega rekorda, ki ga ima Amerikanec Stack.

Krvavi jezdeci

FRANCE BEVK

Ranjeni je zavpil, pobral sekiro in jo vrgel v Toniša, da mu vrne udarec, zakaj prestopiti se ni mogel več. Ta pa se je upognil, sekira mu je zbrnela čez glavo in padla za njim v grušč. Pobral jo je in jo pobrisal urnih korakov.

V grapi, kjer so ga obdale gole skalnate stene, je zlezal na visoko skalo in obiral kruh. Posluhni je, če ga kdo zasleduje. Ničesar ni bilo slišati; le potok je šumel pod njim.

4.

Na vrhu prelaza, s katerega se je odpiral pogled v drugo dolino in na venec gora, ki so jo obkrožale, so stale v smeri proti stožčastemu hribu tri velikanske skale, spodaj široke, zgoraj koničaste in strmele čez vrhove dreves. Bile so odprte na prisočno stran hriba; ljudje so jih imenovali »Divji robler«.

Skal, ki so po ljudskem izročilu hranile zaklade, nihče ni obiskal. Od ust do ust se je pletla govorica, da čuvajo zaklade divji ljudje. Slišati so njihove preteče glasove; prikazovali pa so se le pastirjem, klatežem in

razbojnikom. Kadar so jih ljudje vprašali: »Kakšni so?« so odgovarjali: »Strašanski«. Bolj jih niso znali popisati.

Nazadnje so ljudje trdili, da je izmed vseh divjakov ostal le en sam samcat na svetu, ki išče smrti in ne more umreti. Nekateri so pripovedovali, da so videli divjo ženo, ki je sedela na kamnu nad vasjo, imenovanem »hudiček«, in učkala dete, da je nihalo od hriba do hriba. Pri tem pa je pela strahotno uspavanko, da se je tresla gora.

Slišali so jo še, ko je tulila kot zver. Dva drvarja, ki sta bila zašla v gozdu, sta jo videla sedečo ob skalini; držala je mrtvo dete v naročju. Dete je bilo vse porastlo in veliko za odraslega človeka. Tam je zavijala v mesečino, poleg nje pa je sedel divji mož, glavo je imel nagnjeno, roke ob telesu, kakor da ne vidi nič, ne sliši nič.

Od tedaj niso več videli divje babe; trde, da je iz žalosti za otrokom umrla. Divji mož, ki je ostal sam, ni več kradel ovc s paše, ni plašil pastirjev niti razbojnikov. Srce se mu je bilo nenadoma umililo. Poznal je prirodo do dna, vedel je brati vse njene skrivnosti, ki jih je z grmečim glasom oznanjal ljudem. Trava je stala v polnem cvetu, ko je vpil z gore: Pojdite kositi, pojdite kositi! Tistim, ki so ga ubogali, se je seno posušilo in dišalo; poteg pa so pršli nalivi in viharji, ki so spremenili pokošeno travo v gnoj in ugrelico. — Gledal je moža, ki je oral z voliči in se mu je vsaka trta, kakor da je iz gline spečena, na celem utrgala. »Brdovito — na levo zvito!« je divjak vpil z višin. Kmet je urezal trto brdovito, zvilo jo je na levo in držala bi, če bi bil vruga vpregel v plug. — Zacetla se je zima, sneg je ležal na debelo, trd in skorjast kakor podplat, divji mož pa je vpil: »Bob sejal, bob sejal!« Ljudje so se krohotali; kmet, ki je bil pameten, pa je vzel sevnik, natresel vanj boba in stopil na strmo njivo. Vsaka pest boba, ki jo je zagnal na višeco belo ploskev, je letela v grapo na večni zbgom. Spomladi je po vsej njivi pognal bob; bil je tisto leto tako bogat in bohoten, kakor še nikoli.

Zaradi tega so ljudje divjega moža vzljubili, le k njemu se niso upali. Bil je osamljen; matere so strašile otroke: »Divji mož vas bo!« Otroci pa so se še v sanjah branili: »Ne, ne, ne!«

Odkod je prišel ta človek, ki je ljudstvo izbajalo njegovo grozno veličino? Praprevalec cvetoče ravnine, ki je bežal pred vrvežem ljudskih množic, ki si je s krvjo utirala pot na jug? Bojar, ki ni hotel sprejeti ne biča ne nove vere in se je zatekel z ostanki svoje družine v samoto, da reši svoje telo in svojo dušo? Zadnji svojega rodu, strašen in divji, ki je začel življenje pradednega človeka, da ohrani svojo prostost, odgovoren le sebi in prirodi, ki je okrog njega. Noče poznati človeka ne njegovih pridobitev ne njegove suznosti; v bednem, a svobodnem življenju, brez birčev in galjotov, je ohranil svojo prirodno veličino. Čakal je samo še smrti. Le v mesečnih nočeh, ko so sumele veje v vetru, se ga je dotaknilo nekaj daljni, umrli pesmi podobnega, in ga delalo potrtega.

Bil je grenek občutek človeka, ki je bil kljub vsem naporom premagan.

In je stal na vrhu skale z dvignjenimi rokami, kakor da nosi v njih svojo bolečino in jo daruje bogovom. Po vsem telesu mu je bila razlita večerna svetloba.

V to svetlobo, ki je sijala izmed dreves, se je bil zamaknil Toniš, ko se je vzpenjal kvišku. Močvare ob prelazu se je izognil v loku, postal na mali ravnici, našel pot po ozki dragi proti skalam. Takrat je bila večerna zarja že ugasnila. Izpod najvišje skale se valil d.m.

Toniš je zavil okrog nje in našel votlino; ob votlini je ležalo z brinjem poraslo kamenje. V odprtini črne luknje pa se je prikazala velika postava moža, ki je bila na prvi videz strašna.

Pesti so mu visele ob bedrih kot beti, kosti v koljenih in v komolcih so bile kot grče. Telo je imel poraslo, ledja mu je pokrivala ovčja koža. Sicer je stal nag pred njim; glava mu je čepela na žilnatem vratu in je bila tako zakrta v nepočesane in nespletene lase, brado in brke, da je bilo videti le usta, nos in oči. V potezah obraza je ležala trudna, topa milina, le obrvi so se grozeče mršile.

Nekaj hipov sta se molče zrla. Nato je »divji mož« še huje namršil obrvi in zagnal krik, ki se je v strašnem odmevu odbil od debel. Toniš je onemel od strahu in se ni mogel premakniti. V samoti gozda, kjer ni bilo človeka in so ga iz domišljije plašile bajke in zveri, si je zaželel kakega živega bitja. Ko je »divji mož« opazil njegov strah, se mu je potegnil smeh preko ustnic. Pobral je vejo s tal in jo prelomil na dvoje, da bi tako molče pokazal svojo moč. Toniš je razumel in se opogumil. Udaril je s sekiro po veji, ki je rasla nad njegovo glavo in jo je z enim zamahom odčesnil, da je padla predenj.

»Jaz sem Toniš iz Modrejca,« je spregovoril s trepetajočim glasom. »Povej, kdo si ti?«

»Divjaka mu je hotel obrniti hrbet, a se je premislil; gledal je mirno v Toniša, ki je od ostanka hlebca urezal kos kruha in mu ga vrgel. Ta ga je ujel, povohal, del v usta in pokimal z glavo. Z roko mu je pomignil naj pride k njemu.

»Divji mož« je opazoval suhljatega, bledega fanta pred seboj, ga prijel za roko in se pričel hahljati, da so mu prhale drobtine iz ust.

»Kdo si?« ga je znova vprašal Toniš.

»Izbor!« je velikan spregovoril prvo človeško besedo. »Izbor!« je ponovil. Nato je z rokami opisal lok okrog sebe in pokazal na nebo, kjer so sijale zvezde in je mesec vstal izza gora: »To je vse moje.« In se je režal v brke, kakor da mu dobro dé ta ugovorev. »In ti? Kdo si?«

»Toniš.«

»Toniš?« Izbor se je smejal, da se je ves tresel. Prijel je Toniša nežno za roko in ga vodil v votlino.

V širokem prostoru, nad katerim so se bočili skladi kamenja, je stalo preprosto ognjišče. Med kamni je gorel ogenjček, svetloba je plahutala po vlažnih stenah, ki so se solzile. Gosť dim se je počasi vlekla na prosto.

